

HISTORIA ŚWIATA

29 grudnia

15 lipca

9 listopada

KAŻDEGO DNIA

HISTORIA
ŚWIATA
KAŻDEGO DNIA

BEATA POMYKALSKA ♦ PAWEŁ POMYKALSKI

HISTORIA ŚWIATA KAŻDEGO DNIA

Autorzy: **Beata i Paweł Pomykalscy**

Copyright for text, cover and layout © Wydawnictwo SBM, 2019

Redaktor prowadzący: **Agnieszka Marekwica**

Redakcja: **Joanna Zaborowska**

Korekta: **Justyna Tomas, Katarzyna Ziola-Zemczak**

Projekt makiety, skład i opracowanie graficzne: **Anna Wybierała Studio Projektowe** – annawybierala.eu

Zdjęcia na okładce i stronie tytułowej:

Shutterstock.com: © Sergey Melnikov, © Morphart Creation

Wikimedia.org: © Superikonoskop (CC BY-SA 3.0), | [wikimedia.org/.../File:Mauer nahe Reichstag.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mauer_nahe_Reichstag.jpg) (po prawej); pozostałe domena publiczna

Wydanie I, 2019

© Copyright for the text, cover and layout by Wydawnictwo SBM Sp. z o.o.

Warszawa 2019

Wydawnictwo SBM Sp. z o.o.

ul. Sułkowskiego 2/2

01-602 Warszawa

 www.WYDAWNICTWO-SBM.pl

ISBN 978-83-66482-24-1

Każdego dnia przez 365 (366 w latach przestępnych) dni w roku obchodzimy rocznicę jakiegoś wydarzenia: bitwy, zawarcia pokoju, odzyskania niepodległości przez jakiś kraj, urodzin lub śmierci znaczącej postaci. Śledząc historię świata dzień po dniu, uświadamiamy sobie, że zdarzenia w przeszłości nie były zawieszone w próżni, ale działały się o konkretnej porze – np. japoński atak na Pearl Harbor nastąpił w niedzielny poranek 7 grudnia 1941 roku, a bitwę pod Grunwaldem stoczono w poniedziałek 15 lipca 1410 roku.

Zagłębiając się w przeszłość, odkrywamy, że codziennie działo się coś ważnego – czasem było to wydarzenie o charakterze lokalnym, a czasem takie, które miało zasięg globalny i zmieniło dzieje wielu państw.

Historia świata to jednak nie tylko fakty z wielkiej polityki, lecz także zjawiska z dziedzin nauki czy kultury. Na kolejnych stronach niniejszej książki można się przekonać, że za każdym wynalazkiem stoi konkretny człowiek oraz jego proces twórczy. Podobnie rzecz ma się z odkryciami naukowymi – za każdym z nich, czy to w dziedzinie fizyki, chemii czy medycyny, kryje się konkretna osoba, która dzięki wieloletniemu trudowi, a czasem czystemu przypadkowi dokonała ogromnego przełomu.

Na każdej ze stron zaprezentowano istotne wydarzenia, do których doszło danego dnia, a najbardziej kluczowe lub najciekawsze zostało omówione szerzej. Ponadto wymienione zostały nazwiska wybranych ludzi, którzy tego dnia urodzili się i zmarli. Uzupełnieniem całości jest barwny cytat związany z danym wydarzeniem lub postacią.

Trudno zrozumieć teraźniejszość i planować przyszłość, nie znając przeszłości. Dlatego znajomość wydarzeń, a także ich pozytywnych lub negatywnych konsekwencji powinna wyznaczać kurs bieżących działań. Mamy nadzieję, że ta książka w ciekawy sposób pomoże poznać najważniejsze z nich.

STYCZEŃ

11 stycznia

17 stycznia

27 stycznia

1 stycznia

Nowy Rok
Dzień Domeny Publicznej

*Czas to materiał,
z którego zrobione jest życie.*

Benjamin Franklin

1502

Pierwsza portugalska wyprawa dotarła do Zatoki Guanabara, nad którą dziś leży Rio de Janeiro.

1788

Wydano pierwszy numer brytyjskiego dziennika „The Times”.

1801

Królestwo Irlandii zostało włączone do Królestwa Wielkiej Brytanii, wskutek czego powstało Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii.

1848

W sali wielkiej ratusza w Wilnie odbyła się premiera opery „Halka” Stanisława Moniuszki do libretta Włodzimierza Wolskiego.

1891

Niemcy jako pierwsze państwo na świecie wprowadziły system emerytalny.

1914

Na Florydzie w USA uruchomiono pierwsze w świecie stałe lotnicze połączenia pasażerskie.

1925

W Wolnym Mieście Gdańsk otwarto Poczta Polską.

1959

Kubańscy rewolucjoniści na czele z Fidelem Castro obalili dyktaturę Fulgencia Batisty.

1993

Pokojuowy rozpad Czechosłowacji, nazywany „aksamitnym rozwiązaniem”.

1999

Wprowadzenie do obiegu wspólnej europejskiej waluty – EURO.

Juliusz Cezar

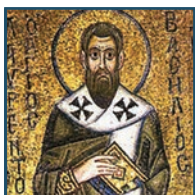
45 r. p.n.e.

Wprowadzenie kalendarza juliańskiego

Planując nasze codzienne zadania, zobowiązania i cele rzadko kiedy zastanawiamy się nad istotą i konstrukcją kalendarza. Tymczasem ktoś kiedyś musiał wprowadzić ogólnie obowiązujące zasady podziału czasu. Aktualnie posługujemy się kalendarzem gregoriańskim wprowadzonym przez papieża Grzegorza XIII, który bazuje na znacznie starszym kalendarzu juliańskim wprowadzonym 1 stycznia 45 roku p.n.e. przez Juliusza Cezara. Zastąpił on księżycowy kalendarz rzymski i obowiązywał w Europie przeważnie do 1582 r., choć w niektórych państwach znacznie dłużej – np. w Grecji aż do 1923 r. Zgodnie z nim rok miał trwać 365 dni, a co cztery lata 366 dni. Wprowadzał także znany nam dziś podział na miesiące i długość ich trwania. Jego wadą było spóźnianie się w stosunku do kalendarza astronomicznego (1 dzień na 128 lat), dlatego główna korekta, którą wносił kalendarz gregoriański dotyczyła zasady naliczania lat przestępnych. Do dzisiaj niektóre kościoły, np. prawosławny, nadal posługują się kalendarzem juliańskim.

tego dnia urodzili się

tego dnia zmarli

Zygmunt I Stary,
król Polski w latach
1507-1548

Antonio Bibiena,
włoski architekt, malarz
i twórca scenografii
teatralnych

Hong Xiuquan,
chiński działacz religijny,
przywódca „powstania
tajpingów”

John Edgar Hoover,
pierwszy dyrektor FBI,
amerykański prawnik

1467

1697

1814

1895

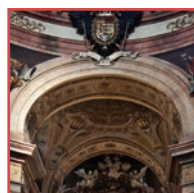
1953

379

1793

1894

Bazyli Wielki,
grecki duchowny katolicki,
biskup Cezarei, doktor
Kościoła (ur. ok. 330)

Francesco Guardi,
włoski malarz

Heinrich Hertz,
niemiecki fizyk, odkrywca
fal elektromagnetycznych

Ludomir Różycki,
polski kompozytor

2 stycznia

Dzień Science Fiction

*Żeby coś osiągnąć,
nie wystarczy planować.
Trzeba też umieć improwizować.*

Isaak Asimov

1492

Wyparcie Maurów z Półwyspu Iberyjskiego

Podróżując po Hiszpanii niejednokrotnie mamy okazję zetknąć się z obcymi wpływami, które najczęściej określamy po prostu jako arabskie. Ich korzeni należy szukać w średniowieczu i okresie arabskiego podboju Półwyspu Iberyjskiego. Rozpoczęli go na początku VIII w. Maurowie, lud pochodzący z krainy historyczno-geograficznej w północnej Afryce, na której terenie dziś leży Mauretania oraz część Algierii i Maroka, znacząco wpływając kulturę i architekturę południowej Hiszpanii i Portugalii. Odpowiedzią na to była rekonkwista, oznaczająca w językach hiszpańskim i portugalskim „ponowne zdobycie”, z którą ruszono zaledwie na to była rekonkwista, oznaczająca w językach hiszpańskim i portugalskim „ponowne zdobycie”, z którą ruszono zaledwie kilkadziesiąt lat później. Trwała ona do końca XV w., a ostatnim muzułmańskim bastionem jaki wyzwoliły wojska chrześcijańskie Kastylii i Aragonii był Emirat Grenady, który upadł po ponad rocznym oblężeniu. Symbolem obecności Maurów w Hiszpanii jest po dziś dzień jest wspaniały pałac Alhambra.

1776

Saksonia (ob. land w Niemczech) jako pierwsza na świecie wprowadziła lekcje wychowania fizycznego w szkołach.

1861

Wilhelm I Hohenzollern został królem Prus, a dekadę później cesarzem niemieckim.

1909

W holenderskiej prowincji Fryzja po raz pierwszy zorganizowano zawody żyzwiarskie na kanałach znane jako „Wyścig Jedenastu Miast” (Elfstedentocht).

1939

„Człowiekiem roku 1938” amerykańskiego tygodnika „Time” został Adolf Hitler.

1975

Elisabeth Domitien objęła urząd premiera Republiki Środkowoafrykańskiej, zostając pierwszą kobietą na tym stanowisku w Afryce.

2008

Na giełdzie NYMEX w Nowym Jorku po raz pierwszy cena baryłki ropy naftowej przekroczyła 100 dolarów.

Pałac Alhambra

tego dnia urodzili się

tego dnia zmarli

136

Telesfor,
papież, święty

1642

Mehmed IV,
sultan Imperium
Osmańskiego

1752

Franciszek Zabłocki,
polski duchowny
katolicki, komediopisarz,
poeta

1920

Isaac Asimov,
amerykański
biochemik, pisarz
science fiction

1939

Roman Dmowski,
polski polityk, działacz
narodowy, mąż stanu,
współtwórca polskiej
niepodległości

1940

Zbigniew Romaszewski,
polski fizyk, działacz
opozycji antykomu-
nistycznej

1941

Štefan Banič,
słowacki wynalazca spa-
dochronu
wojskowego

2013

Teresa Torańska,
polska dziennikarka,
pisarka

3 stycznia

Rocznica 1. finału WOŚP

Oj, się będzie działo...

Jurek Owsiak

1868

Restauracja Meiji w Japonii

Japonia, symbol nowoczesności, postępu i bogactwa, jeszcze w połowie XIX w. była krajem ubogim, feudalnym i ogromnie zacofanym, a większość jego obywateli żyła w ogromnej biedzie. Sytuacja zaczęła się zmieniać gdy w wyniku obalenia

1521

Papież Leon X nałożył ekskomunikę na reformatora Marcina Lutra.

1870

W Nowym Jorku rozpoczęła się budowa Mostu Brooklińskiego, jednej z najstarszych przepraw wiszących na świecie o długości: 1834 m.

1925

Benito Mussolini rozwiązał włoski parlament i ogłosił się dyktatorem.

1945

W Warszawie Krajowa Rada Narodowa zdecydowała o odbudowie stolicy i umieszczeniu w niej najważniejszych władz państwowych.

1963

W Hanowerze przedsiębiorstwo Telefunken zaprezentowało system telewizji kolorowej PAL, który został zastosowany po raz pierwszy cztery lata później.

1993

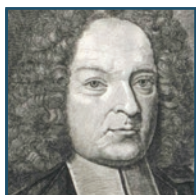
W całej Polsce odbył się 1. Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy.

Okres Meiji, ilustracja

ostatniego sioguna z rodu Tokugawa panującego w Japonii od początku XVII w., władzę przejął postępowy cesarz Mutsuhito. Oznaczało to zerwanie z dotychczasowym systemem feudalnym i zapoczątkowało szereg zmian, które radykalnie zmieniły kraj, doprowadzając go do dzisiejszej potęgi. W japońskiej historiografii zakończył się okres nazywany Edo, a rozpoczął Meiji. Tak samo pośmiertnie został nazwany cesarz Mutsuhito. Działania cesarza zaowocowały otwarciem się na zachód oraz modernizację różnych obszarów życia gospodarczego, społecznego i kulturalnego. Wprowadzony został obowiązek szkolny, zmieniono strukturę armii, zbudowano system komunikacji i przemysł – wtedy powstały słynne firmy z Mitsubishi na czele. Znaczącym krokiem cesarza było również przeniesienie stolicy z Kioto do Edo, któremu nadano nową nazwę – Tokio.

tego dnia urodzili się

tego dnia zmarli

1748

Georg Andreas Helwing, niemiecki pastor, lekarz, przyrodnik

1795

Josiah Wedgwood, brytyjski producent porcelany

1831

Gustaw Adolf Gebethner, polski księgarz, wydawca

1892

J.R.R. Tolkien, angielski pisarz, klasyk literatury fantasy, autor powieści "Władca pierścieni"

1923

Jaroslav Hašek, czeski pisarz, publicysta, dziennikarz

1956

Mel Gibson, amerykański aktor, reżyser i producent filmowych

1969

Michael Schumacher, najlepszy kierowca Formuły 1 w historii

1986

Jan Zumbach, polski pilot wojskowy, as myśliwski

4 stycznia

Światowy Dzień Braile'a

**Ludzie budują za dużo murów,
a za mało mostów.**

Isaak Newton

1847

Amerykański rząd zakupił od Samuela Colta pierwszą partię skonstruowanych przez niego rewolwerów.

1936

Na łamach amerykańskiego tygodnika „Billboard” ukazała się po raz pierwszy lista przebojów oparta na sprzedaży płyt.

1947

Do sprzedaży trafił pierwszy numer niemieckiego tygodnika „Der Spiegel”.

1970

Zespół the Beatles (bez Johna Lennona) nagrał ostatnią piosenkę na ostatnią płytę „Let It Be”.

2013

Prezydent Mahmud Abbas, następca Jasira Arafata, przekształcił Autonomię Palestyńską w Państwo Palestyna.

Plakat promujący program „New Deal”

1939

Zakończenie realizacji programu „New Deal”

Gdy w październiku 2008 r., wraz z upadkiem banku Lehman Brothers, świat musiał zmierzyć się z potężnym kryzysem gospodarczym i jego ekonomicznymi, a przede wszystkim społecznymi konsekwencjami. Nie był to jednak pierwszy w historii przypadek, gdy załamanie się systemu finansowego pociągnęło za sobą na dno różne branże. W 1929 roku rozszalał się największy w historii kryzys ekonomiczny, który wybuchł na Wall Street i w krótkim czasie swym zasięgiem objął niemal wszystkie państwa na świecie i wszystkie dziedziny gospodarki. W Stanach Zjednoczonych odpowiedzią władz był ogłoszony przez prezydenta Franklina Delano Roosevelta program reform społecznych i gospodarczych określanych jako „Nowy Ład”. Jego sztan-darowym elementem były szeroko zakrojone roboty publiczne, dzięki którym pracę otrzymało ponad 8 mln bezrobotnych. Innym ważnym założeniem projektu były osłony socjalne jak np. ustanowie-nie poziomu płacy minimalnej czy wprowadzenie ubezpieczeń społecznych. Z drugiej strony przedsiębiorcy otrzymali gwarancję cen swoich produktów. Dążono do ożywienia handlu zagra-nicznego oraz wzrostu siły nabywczej. Program został zakończony tuż przed wybuchem II wojny światowej w Europie i przyniósł na tyle dobre efekty, że został uznany za jeden z czynników, które sprawiły, że Roosevelta jeszcze trzykrotnie (w latach 1936, 1940 i 1944) wybrano na prezydenta Stanów Zjednoczonych. Stał się także jednym z ele-mentów, które stały się podstawą koncepcji interwencjoni-zmu państwowego Johna Keynesa.

tego dnia urodzili się

tego dnia zmarli

1271

Elżbieta Aragońska, królowa Portugalii, tercjarka franciszkańska, święta

1643

Isaac Newton, angielski fizyk, matematyk, astronom

1747

Dominique Vivant Denon, francuski baron, podróżnik, archeolog, egiptolog

1878

Tadeusz Godlewski, polski fizyk

1424

Muzio Attendolo Sforza, włoski kondotier, założyciel dynastii Sforzów

1825

Ferdynand I Burbon król Neapolu i Sycylii, następnie król Obojga Sycylii

1854

Thomas Campbell, amerykański pastor prezbite-riański pochodzenia irlandzk-iego

1961

Erwin Schrödinger, austriacki fizyk, laureat Nagrody Nobla

5 stycznia

Dzień Bitej Śmietany

**Jeżeli proponują ci coś za darmo,
to najlepiej od razu dzwonić na policję.**

Benjamin Franklin

1728

Założony został Uniwersytet w Hawanie, najstarsza tego typu placówka na Kubie a zarazem jedna z pierwszych w obu Amerykach.

1895

Z Paryżu przeprowadzono publiczną degradację kapitana Alfreda Dreyfusa, niesłusznie oskarżonego o zdradę państwa i skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności.

1914

Fabryki koncernu Ford wprowadziły

8-godzinny dzień pracy i płacę minimalną wysokości 5 dolarów dziennie.

1933

Rozpoczęła się budowa Mostu Golden Gate w San Francisco, łączącego miasto z hrabstwem Marin.

1949

W Moskwie rozpoczęła się konferencja na której powołano do życia Radę Wzajemnej Pomocy Gospodarczej skupiającej państwa bloku wschodniego zależne od ZSRR.

1972

Prezydent Stanów Zjednoczonych Richard Nixon zainaugurował program załogowych lotów kosmicznych realizowany przez NASA przy użyciu wahadłowców.

Pracownia Jamesa Watta w Muzeum Nauki w Londynie

1769

James Watt opatentował maszynę parową

James Watt, szkocki inżynier, wynalazca, konstruktor od wczesnego dzieciństwa przejawiał nadzwyczajne talenty, przede wszystkim matematyczne. Jego największym wkładem w światowy postęp było wynalezienie maszyny parowej, co w istocie opierało się na udoskonaleniu atmosferycznego silnika parowego Thomasa Newcomena opatentowanego w 1705 roku. Wynalazek rozpowszechnił się na wyspach brytyjskich, a następnie w całej Europie i był wykorzystywany do połowy XIX wieku. W 1784 powstała pierwsza fabryka przędzalnicza, w której użyto silników parowych Watt, ale ich główne zadanie przypadło na przemysł ciężki, były one bowiem wykorzystywane przede wszystkim do napędzania pomp nawadniających kopalnie oraz dmuchawy zasilające wielkie piece hutnicze. Wprowadzenie tego urządzenia na masową skalę było krokiem milowym w rozpoczynającej się właśnie rewolucji przemysłowej, a z czasem stało się jej symbolem. Ta zaś przyniosła szereg zmian gospodarczych i idących za nimi gruntownych przemian społecznych.

tego dnia urodzili się

tego dnia zmarli

1066

Edward Wyznawca, król Anglii, święty

1592

Szahdżahan I, władca Imperium Mogołów w Indiach

1620

Nikola Zrinski, chorwacki i węgierski magnat, poeta, wojskowy, polityk, ban Chorwacji

1855

King Camp Gillette, amerykański wynalazca twórca żyletki

1589

Katarzyna Medycejska, królowa Francji

1895

Władysław Podkowiński, polski malarz, ilustrator

1932

Umberto Eco, włoski pisarz, filozof, felietonista

1922

Ernest Shackleton, irlandzki podróżnik, badacz Antarktydy

6 stycznia

Święto Trzech Króli
Dzień Filatelisty

*Rób to, co możesz, tym, co posiadasz,
i tam, gdzie jesteś.*

Benjamin Franklin

1389

Odbyły się pierwsze zajęcia na Uniwersytecie w Kolonii, czym oficjalnie rozpoczęto działalność tej jednej z najstarszych w Europie uczelni.

1449

W Mistrze wybrano Konstantyna XI Paleologa na ostatniego cesarza bizantyńskiego.

1494

Na wyspie Haiti (wówczas Hispaniola) na Morzu Karaibskim

ojciec Bernardo Boyle odprawił pierwszą mszę św. w Nowym Świecie.

1535

Hiszpański konkwistador Francisco Pizarro założył Limę, współczesną stolicę Peru.

1540

Król Anglii Henryk VIII Tudor zawarł małżeństwo z czwartą żoną Anną z Kleve, które następnie unieważnił 9 lipca tego samego roku.

1884

Paul Nipkow opatentował tzw. tarczę Nipkowa służącą do mechanicznej i syntetycznej analizy obrazu, która znacząco przyczyniła się do rozwoju telewizji.

Telegrafista podczas pracy

1838

Prezentacja telegrafu elektrycznego

Dziś w świecie social mediów i błyskawicznej, niczym nieograniczonej komunikacji odbiór informacji dokładnie w tym samym momencie, w którym została wysłana, i to nawet na drugim krańcu świata, jest kwestią całkowicie naturalną i czynimy ją bezwiednie. By jednak stało się to możliwe, potrzebny był wynalazek w postaci elektromagnetycznego telegrafu igiełkowego, czyli aparatu do przesyłania na odległość informacji tekstowych. Zostało ono zaprezentowane na początku lat 30. XIX w. w niemieckiej Getyndze, jednak okazało się niezwykle skomplikowane i trudne w użytkowaniu. Kolejne lata przyniosły próby unowocześnienia i uproszczenia urządzenia, co w końcu udało się amerykańskim wynalazcom konstruktorom Samuelowi Morse'owi i Alfredowi Vailowi. Dokładnie 6 stycznia 1838 roku w Morristown w stanie New Jersey zaprezentowali oni po raz pierwszy działanie telegrafu elektrycznego, opartego na systemie kropek i kresek przesyłanych tylko przez jedną parę przewodów. Taki układ znaków został odtąd nazwany alfabetem Morse'a.

tego dnia urodzili się

tego dnia zmarli

1412

Joanna d'Arc, francuska patriotka, bohaterka narodowa, święta

1745

Jacques Étienne Montgolfier, francuski współwynalazca balonu na gorące powietrze

1366

Piotr Tomasz z Gaskonii, francuski duchowny katolicki, karmelita, biskup, święty

1875

Piotr Wysocki, polski pułkownik, przywódca sprzysiężenia podchorążych inicjującego powstanie listopadowe

1884

Gregor Mendel, austriacki duchowny katolicki, augustinianin, prekursor genetyki

1913

Edward Gierek, polski działacz komunistyczny, I sekretarz KC PZPR

1919

Theodore Roosevelt, prezydent USA, laureat Pokojowej Nagrody Nobla

1946

Syd Barrett, brytyjski gitarzysta, członek zespołu Pink Floyd, malarz

7 stycznia

Dzień Dziwaka

Jeśli każdemu się zdaje, że wszyscy zwariowali i wszyscy mają rację, to nikt nie zwariował.

Roland Topor

1610

Włoski uczoney Galileo Galilei, znany jako Galileusz, za pomocą własnoręcznie zbudowanej lunety odkrył trzy z czterech największych księżyców Jowisza (ostatni z nich cztery dni później).

1782

W Filadelfii rozpoczął działalność pierwszy amerykański bank komercyjny.

1785

Francuz Jean-Pierre Blanchard

i Amerykanin John Jeffries po raz pierwszy przelecieli balonem nad kanałem La Manche.

1882

Ferdinand Kilger, Heinrich Zametzer, Josef Zametzer, Heinrich Schwaiger oraz Alois Zott dokonali pierwszego zimowego wejścia na najwyższy szczyt Niemiec – Zugspitze (2962 m n.p.m.).

1953

Prezydent Stanów Zjednoczonych

Harry Truman ogłosił skonstruowanie pierwszej bomby wodorowej.

1968

Wystrzelono amerykańską bezzałogową sondę księżycową „Surveyor 7”.

2015

W zamachu przeprowadzonym przez islamskich terrorystów w siedzibie redakcji satyrycznego magazynu „Charlie Hebdo” w Paryżu zginęło dwanaście osób.

1979

Obalenie rządów Czerwonych Khmerów w Kambodży

W kwietniu 1975 roku władzę w Kambodży przejęli Czerwoni Khmerzy, skrajnie radykalna frakcja wywodząca się z Komunistycznej Partii Kambodży. Na jej czele stał Pol Pot, uważany przez historyków za jednego z najkrwawszych dyktatorów w dziejach świata, twórcę jednego z najbardziej zbrodniczych systemów totalitarnych. Szacunkowe dane mówią, że w czasie jego rządów śmierć poniosło od 1 do 1,5 mln obywateli (10–20% ogółu ludności). Ofiarą padali nie tylko zwolennicy poprzedniej władzy, ale także elity intelektualne, klasa wyższa, fachowcy, mniejszość wietnamska itd. Wprowadzono szereg zmian społeczno-gospodarczych powodujących gwałtowne zubożenie kraju, w polityce zagranicznej postawiono na izolacjonizm, utrzymując kontakty jedynie z reżimami typu Chiny czy Korea Północna. Pogarszające się stosunki z Wietnamem doprowadziły do konfliktu zbrojnego; 7 stycznia 1979 roku oddziały wietnamskie zdobyły Phnom Penh, obalając reżim Pol Pot.

Nicolae Ceaușescu z Pol Potem, 1978 r.

tego dnia urodzili się

tego dnia zmarli

■ Henryk Marconi, polski architekt pochodzenia włoskiego

1792

■ Ludwik Geyer, polski przemysłowiec pochodzenia niemieckiego

1805

■ Jerzy Nowosielski, polski malarz, rysownik, scenograf

1923

■ Roland Topor, francuski pisarz polskiego pochodzenia, malarz, rysownik, twórca filmowy

1938

■ Kenny Loggins, amerykański piosenkarz, muzyk, kompozytor

1948

312

■ Lucjan z Antiochii, bizantyński teolog, ojciec Kościoła, święty

1536

■ Katarzyna Aragońska, królowa Anglii

1882

■ Ignacy Łukasiewicz, polski aptekarz, wynalazca, konstruktor lampy naftowej

1932

■ André Maginot, francuski wojskowy, polityk

1943

■ Nikola Tesla, amerykański wynalazca pochodzenia serbsko-chorwackiego

8 stycznia

Dzień Elvsa Presleya

***Stracony jest każdy dzień
bez uśmiechu.***

Kornel Makuszyński

1959

Objęcie urzędu prezydenta Francji przez Charles'a de Gaulle'a

Jeden z najpopularniejszych w XX wieku polityków światowego formatu urodził się w 1890 roku. Moment największej chwały generała de Gaulle'a przypadł na czas II wojny światowej, gdy stanął na czele tzw. Wolnej Francji, kontynuującej walkę z hitlerowskimi Niemcami po kapitulacji w 1940 roku. Cztery lata później został przewodniczącym tymczasowego rządu przejmującego kontrolę nad wyzwalanym krajem. Na przełomie lat 40. i 50. wycofał się z życia publicznego, nie było to jednak bynajmniej przejście na polityczną emeryturę. W 1958 roku poproszono go o uporanie się z coraz bardziej palącym problemem, jakim była walka niepodległościowa Algierii. 21 grudnia 1958 roku de Gaulle został wybrany na pierwszego prezydenta V Republiki. W czasie swych rządów stworzył podwaliny pod obowiązujący do dziś francuski system semiprezycyjny, zbudował niezależność Francji od USA, poprawił stosunki z Niemcami, rozbudował system obrony nuklearnej.

1297

Franciszek Grimaldi zajął należące do Genui Monako i ogłosił się jego pierwszym władcą.

1800

W okolicach francuskiego miasteczka Saint-Sernin-sur-Rance odnaleziono około dwunastoletniego dzikiego chłopca, tzw. Victora z Aveyron, wychowywanego w lesie przez zwierzęta.

1835

Rząd prezydenta USA Andrew Jacksona jako jedyny w historii spłacił ostatnią ratę długu publicznego swojego kraju.

1842

W holenderskim mieście Delft król Wilhelm II Holenderski założył Uniwersytet Technologiczny, który jest dziś jedną z najlepszych uczelni na świecie.

1851

Jean Foucault przeprowadził pierwszy eksperyment ze stworzonym przez siebie wahadłem, które później zostało nazwane jego nazwiskiem.

1962

W waszyngtońskiej Narodowej Galerii Sztuki po raz pierwszy w Stanach Zjednoczonych zaprezentowano obraz Mona Liza Leonarda da Vinci.

Karykatura Charles'a de Gaulle'a

tego dnia urodzili się

tego dnia zmarli

1324

Marco Polo,
wenecki kupiec,
podróżnik

1337

Giotto di Bondone,
włoski malarz, autor
fresków

1642

Galileusz,
włoski filozof, fizyk,
astronom

1589

Ivan Gundulić,
chorwacki poeta

1884

Kornel Makuszyński,
polski pisarz, autor
powieści dla dzieci

1894

Maksymilian Maria
Kolbe, polski
franciszkanin,
misjonarz, męczennik,
święty

1942

Stephen Hawking,
brytyjski fizyk
i kosmolog

1941

Robert Baden-Powell,
brytyjski generał, twórca
ruchu skautowego

1947

David Bowie,
brytyjski wokalista,
tekściarz i aktor

1967

Zbigniew Cybulski,
polski aktor

9 stycznia

Dzień Ligi Ochrony Przyrody
Dzień Sprzątania Biurka
Dzień Kierowców Ciężarówek

Nie każdy zrodzony do latania latać potrafi.

Małgorzata Musierowicz

1431

Przed sądem biskupim we francuskim mieście Rouen rozpoczął się proces Joanny d'Arc, dziś bohaterki narodowej tego kraju i jego patronki.

1768

W Londynie odbyło się pierwsze w epoce nowożytnej przedstawienie cyrkowe.

1816

W kopalni w angielskim mieście Hebburn przeprowadzone zostały pierwsze

testy bezpiecznej lampy górniczej skonstruowanej przez Humphreya Davy'ego, która umożliwiała wykrywanie metanu.

1916

Zwycięstwo wojsk tureckich nad alianckimi w czasie bitwy o Gallipoli podczas I wojny światowej.

1929

W Londynie po raz pierwszy użyto w leczeniu surowej penicyliny, środka o działaniu bakteriobójczym.

1960

W Egipcie rozpoczęła się budowa Wielkiej Tamy Asuańskiej, jednej z dwóch zapór na Nilu.

2007

Prezentacja iPhone'a

Kiedyś telefonu używano tylko do dzwonienia, później zaczęto wysyłać krótkie wiadomości tekstowe (SMS-y), aż w końcu nadszedł moment, gdy z niewielkiego, płaskiego urządzenia można także słuchać muzyki, oglądać na nim filmy lub robić za jego pośrednictwem zakupy. Apple, czołowa i jedna z najbardziej rozpoznawalnych amerykańskich firm produkujących oprogramowanie, komputery i elektronikę użytkową, 9 stycznia 2007 roku przedstawiła swoje najnowsze dzieło, czyli iPhone'a. Prezentacji dokonał sam Steve Jobs, jeden z dwóch obok Steve'a Wozniaka założycieli marki. Urządzenie Apple zostało oparte na systemie iOS i, tak jak każdy smartfon, stanowi połączenie telefonu komórkowego i komputera przenośnego, zapewniając dostęp do platformy rozrywkowej, przeglądarki internetowej oraz komunikatora.

iPhone

tego dnia urodzili się

tego dnia zmarli

710

Adrian z Canterbury, benedyktyn, arcybiskup Canterbury, święty

1431

Stanisław ze Skarbimierza, polski duchowny, prawnik, pisarz, rektor Akademii Krakowskiej

1658

Melchior von Hatzfeldt, austriacki feldmarszałek

1848

Caroline Herschel, brytyjska astronom pochodzenia niemieckiego

1906

Karl Bruckner, austriacki autor literatury dziecięcej i młodzieżowej

1913

Richard Nixon, prezydent Stanów Zjednoczonych

1944

Jimmy Page, brytyjski gitarzysta, członek zespołu Led Zeppelin

1945

Małgorzata Musierowicz, polska pisarka

1934

Hakaru Hashimoto, japoński chirurg

10 stycznia

Dzień Obniżania Kosztów Energii

Moda przemija, styl pozostaje.

Coco Chanel

1356

Cesarz Karol IV Luksemburski wydał *Złotą bullę*, dokument, który reformował ustrój polityczny Świętego Cesarstwa Rzymskiego.

1478

Leonardo da Vinci założył swoją szkołę malarstwa.

1520

Podczas pierwszego w dziejach rejsu dookoła Ziemi załoga Ferdynanda Magellana dotarła do ogromnego

ujścia rzeki La Plata w Ameryce Południowej.

1870

Amerykański biznesmen John D. Rockefeller, do dziś uważany za najbogatszego człowieka w historii, założył w Cleveland przedsiębiorstwo naftowe Standard Oil.

1920

Zaczął obowiązywać traktat wersalski, główny dokument kończący I wojnę światową.

1927

Odbyła się premiera niemieckiego ekspresjonistycznego filmu science fiction *Metropolis* w reżyserii Fritza Langa.

1938

Jan Kiepura dał pierwszy koncert w Metropolitan Opera w Nowym Jorku.

1946

W Londynie rozpoczęło obrady pierwsze Zgromadzenie Ogólne ONZ, w którym wzięło udział 51 państw.

1863

Otwarcie w Londynie pierwszej na świecie linii metra

Dziś nie wyobrażamy sobie wielkich metropolii bez sprawnie działającego systemu metra. Schowane w tunelach lub biegnące bezkolizyjnie na powierzchni lub estakadach, zmniejsza korki i pozwala na szybkie przemieszczanie się dziesiątków tysięcy osób. Na dłuższych odcinkach pociągi rozwijają prędkość 40–70 km/godz. Pierwszą próbę uruchomienia tego typu komunikacji podjęto w nowojorskim Brooklynie w 1845 roku, kiedy otwarto podziemny tunel kolejowy ciągnący się na długości 500 m. Jednak pełnoprawny, całkowicie podziemny, liczący 6 km odcinek uruchomiono 10 stycznia 1863 roku w Londynie. Mieszkańcom miasta tak przypadł do gustu, że bardzo szybko zaczęły powstawać kolejne linie, tworzące coraz bardziej skomplikowany system. Koncepcja metra rozprzestrzeniła się na całym świecie i tak np. pierwsze metro na kontynencie powstało w 1896 roku w Budapeszcie, a od 1900 roku także paryżanie mogli korzystać z podziemnej kolejki.

Londyńskie metro

tego dnia urodzili się

tego dnia zmarli

Yukichi Fukuzawa, japoński pisarz

Aleksiej Tołstoj, rosyjski pisarz

Melchior Wańkowicz, dziennikarz, publicysta, pisarz, reportażysta

Gustáv Husák, słowacki polityk, działacz komunistyczny, prezydent Czechosłowacji

Robert Woodrow Wilson, amerykański fizyk, astronom, laureat Nagrody Nobla

Frank Sinatra Jr., amerykański piosenkarz

1835

1883

1892

1913

1936

1944

681

1055

1862

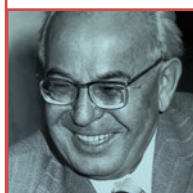
1971

1986

Agaton, papież, święty

Brzetysław I, książę Czech

Samuel Colt, amerykański konstruktor broni

Coco Chanel, francuska projektantka mody

Jaroslav Seifert, czeski poeta, laureat Nagrody Nobla

11 stycznia

Dzień Wegetarian

*Możemy człowieka ocenić po tym,
jak traktuje zwierzęta.*

Immanuel Kant

1851

Powstanie tajpingów w Chinach

Zakończenie pierwszej wojny opiumowej, konfliktu o podłożu ekonomicznym między Chinami a Wielką Brytanią, spowodowało znaczący wzrost importu brytyjskich tkanin bawełnianych i wełnianych, a to z kolei przyniosło upadek chińskich zakładów i drastyczne zubożenie milionów Chińczyków. W styczniu 1851 roku powstał ruch społeczno-religijno-militarny nazywany powstaniem tajpingów. Jego członkowie głosili hasła równości mandarynów i chłopów oraz kobiet i mężczyzn, wspólną własność i równy podział ziemi. Z czasem zajęli majątki cesarza i feudałów oraz wprowadzili zakaz wszystkiego, co według nich było niemoralne: opium, hazardu, prostytucji, alkoholu. Podczas zbrojnego podboju kraju często dochodziło do rzezi ludności. W 1856 roku wojsko cesarskie przystąpiło do kontrofensywy, wybuchła także druga wojna opiumowa z Wielką Brytanią i Francją, które wygrawszy, ostatecznie rozprawiły się z tajpingami w 1864 roku. Powstanie kosztowało życie około 20 mln ludzi.

Detal z obrazu *Tłumienie buntu tajpingów*, 1860 r.

1569

W Londynie po raz pierwszy przeprowadzono losowanie nagród w loterii państwowej.

1793

Podczas trwającej we Francji rewolucji król Ludwik XVI

został skazany na śmierć.

1922

W Toronto w Kanadzie po raz pierwszy zastosowano insulinę.

1972

Położony w Azji Południowej

Pakistan Wschodni zmienił nazwę na Bangladesz.

1986

Polscy himalaiści Jerzy Kukuczka i Krzysztof Wielicki jako pierwsi na świecie weszli zimą na ośmiotysięcznik Kanczendzonga.

tego dnia urodzili się

tego dnia zmarli

Teodozjusz I Wielki,
cesarz rzymski

347

Parmigianino, włoski
malarz, grafik

1503

George Curzon, brytyjski
polityk, wicekról
Indii, minister spraw
zagranicznych

1859

Carroll Shelby,
amerykański kierowca
wyścigowy, konstruktor
samochodów
sportowych

1923

Bogdan Borusewicz,
działacz opozycyjny
w czasach PRL

1949

314

Milcjades,
papież, święty

1494

Domenico Ghirlandaio,
włoski malarz

1843

Francis Scott Key,
amerykański poeta,
autor słów hymnu
USA

1891

Georges Haussmann,
francuski baron, urbanista

2008

Edmund Hillary,
nowozelandzki
himalaista, podróżnik,
dyplomata, pierwszy
zdobywca Mount
Everestu

12 stycznia

Dzień Redaktora

Niekiedy blahe na pozór zdanie może zrodzić olśnienie.

Agatha Christie

27 r. p.n.e. Nastanie Pax Romana

Historia ustroju starożytnego Rzymu dzieli się na kilka etapów. Od założenia miasta do 509 roku p.n.e. Rzym funkcjonował jako królestwo, następnie jako republika, a w 27 roku p.n.e. cesarz Oktawian August wprowadził pryncypat, czyli rządy jednostki. U schyłku istnienia republiki nastąpił upragniony przez wszystkich obywateli czas pokoju, wieńczący długotrwały okres wojen domowych. Nazwano go Pax Romana (pokój rzymski), a od imienia cesarza, za którego panowania został ogłoszony, bywa też określany mianem Pax Augusta. Trwał przez 265 lat do śmierci cesarza Aleksandra Sewera. Nie znaczy to, że nie dochodziło wówczas do brutalnych wydarzeń, jak choćby walka o władzę po śmierci Nerona czy zamordowanie Pertynaksa, miały one jednak spokojniejszy przebieg i mniejszy zasięg. Stabilizacja zaowocowała wzrostem gospodarczym i poprawą życia ludności w takim stopniu, że cały II wiek uchodzi za złote czasy cesarstwa.

Oktawian August

1673

Podczas gaszenia pożaru w Amsterdamie po raz pierwszy zostały wykorzystane węże strażackie.

1955

Ruszyła budowa centrum lotów kosmicznych Bajkonur w Kazachstanie, najstarszego i największego obiektu tego typu na świecie.

1969

Brytyjski zespół rockowy Led Zeppelin wydał swój debiutancki album pod tytułem *Led Zeppelin*.

1981

ABC, jedna z głównych stacji telewizyjnych w USA, wyemitowała pierwszy odcinek kultowej i znanej na całym świecie opery mydlanej *Dynastia*.

2004

Największy na świecie statek pasażerski „RMS Queen Mary 2”, wybudowany we francuskiej stoczni, wyruszył w swój dziewiczy rejs.

2010

Katastrofalne trzęsienie ziemi nieopodal Port-au-Prince w Haiti pochłonęło życie ponad 316 tys. ludzi.

tego dnia urodzili się

tego dnia zmarli

1729

Edmund Burke, irlandzki filozof, polityk, twórca nowoczesnego konserwatyzmu

1876

Jack London, amerykański pisarz

1893

Hermann Göring, niemiecki polityk, działacz nazistowski, feldmarszałek, minister lotnictwa III Rzeszy

1949

Haruki Murakami, japoński pisarz, eseista i tłumacz

1964

Jeff Bezos, amerykański przedsiębiorca, miliarder, twórca Amazona

1976

Agatha Christie, brytyjska pisarka

2003

Maurice Gibb, brytyjski muzyk, wokalista, członek zespołu Bee Gees

690

Benedykt Biscop, northumbryjski mnich, święty

1519

Maksymilian I Habsburg, święty cesarz rzymski

1833

Marie-Antoine Carême, francuski szef kuchni, cukiernik, autor książek kucharskich

13 stycznia

Dzień Wzajemnej Adoracji

*Nigdy nie wiesz,
czyje myśli przeżywasz.*

James Joyce

1822

Proklamowanie niepodległości przez Grecję

Kolebka europejskiej cywilizacji długo musiała walczyć o niepodległość i należne jej miejsce w Europie. Najpierw w 146 roku p.n.e. została podbita przez starożytny Rzym, stając się rzymską kolonią, choć grecka kultura zdołała przetrwać, a nawet odcisnąć piętno na nowych suwerenach. Po podziale Cesarstwa Rzymskiego weszła w skład jego wschodniej części, a wraz ze zdobyciem Konstantynopola przez Turków znalazła się w granicach imperium osmańskiego. Stan taki przetrwał do 1821 roku, w którym na Peloponezie wybuchło powstanie antytureckie, dając sygnał do walki narodowowyzwoleńczej w całym kraju. W następnym roku Grecja proklamowała niepodległość, jednak do uznania tego faktu przez władze w Stambule minęło jeszcze osiem lat. W walkach o niepodległość Greków wspierali odwieczni wrogowie Turcji: Anglia, Francja i Rosja; był to jeden z elementów stopniowego pozbawiania imperium tureckiego wpływów w Europie w XIX wieku.

Akropol w Grecji

1129

We francuskim mieście Troyes, historycznej stolicy Szampanii, rozpoczęły się obrady synodu, na którym ustalono regułę zakonu templariuszy.

1750

Zawarcie porozumienia między Hiszpanią i Portugalią, które dotyczyło

przebiegu stref wpływów obu tych państw.

1822

Grecja proklamowała niepodległość od imperium osmańskiego.

1910

W Nowym Jorku odbyła się pierwsza radiowa transmisja opery.

1972

Prezydent Richard Nixon poinformował o ewakuacji wojsk amerykańskich z terytorium Wietnamu.

1973

Albumem pod tytułem *Aerosmith* zadebiutował amerykański zespół rockowy o tej samej nazwie.

tego dnia urodzili się

tego dnia zmarli

Jan van Goyen,
holenderski malarz

1596

Jan Dekert,
polski polityk,
prezydent
Warszawy

1738

Wasilij Kalinnikow,
rosyjski
kompozytor

1866

Sydney Brenner,
południowoafrykański
biolog, laureat Nagrody Nobla

1927

Jacek Gmoch,
polski piłkarz,
trener

1939

533

Remigiusz z Reims,
biskup, apostoł
Franków, święty

1593

Szymon Budny,
polski działacz reformacji,
pastor początkowo kalwiński,
a następnie braci polskich

1625

Jan Brueghel (starszy),
flamandzki malarz

1941

James Joyce,
irlandzki pisarz

1949

Aino Aalto,
fińska architekt,
projektantka form przemysłowych

14 stycznia

Dzień Osób Nieśmiałych

Bywam tylko przesadnie bezczelny jak każdy nieśmiały człowiek.

Marek Hłasko

1784

Amerykański Kongres Kontynentalny, złożony z przedstawicieli trzynastu kolonii, ratyfikował traktat paryski, który kończył wojnę o niepodległość Stanów Zjednoczonych i ustanawiał ich niezależność od Wielkiej Brytanii.

1897

Szwajcar Matthias Zurbriggen, jeden z najbardziej zastraszonych wspinaczy i przewodników górskich tej epoki, jako pierwszy zdobył Aconcaguę (6961 m n.p.m.) w Andach, najwyższy szczyt półkuli południowej.

1900

W rzymskim Teatro Costanzi odbyła się premiera opery *Tosca* Giacomo Pucciniego.

1952

Amerykańska telewizja NBC (National Broadcasting Company) wyemitowała pierwszy na świecie program telewizyjny śniadaniowej *Today*.

1953

Josip Broz-Tito został prezydentem Jugosławii i stanowisko to piastował aż do śmierci w 1980 roku.

1980

Partia Kongresowa przejęła władzę w Indiach, w wyniku czego Indira Gandhi po raz drugi została premierem.

1506

Odkrycie rzeźby *Grupa Laokoona*

Jedno z największych dzieł starożytności zostało odkryte przypadkiem podczas prac w winnicy na Eskwilinie, jednym z siedmiu wzgórz Rzymu. Znaleździło się szerokim echem wśród nie tylko elity intelektualnej miasta, ale także zwykłych mieszkańców. Ostatecznie grupa została zakupiona przez papieża Juliusza II i umieszczona w belwederze, gdzie jeden z renesansowych artystów uzupełnił w ceramice brakujące elementy. Według niektórych historyków rzeźba jest dziełem greckim, powstałym w okresie hellenistycznym, a według innych tylko rzymską kopią greckiego oryginału. W niezwykle ekspresyjny sposób przedstawia mitologicznego Laokoona i jego synów, zabijanych przez morskie węże. Historia ta została opisana w II księdze *Eneidy*, rzymskiego poematu Wergiliusza (właśc. Publiusza Wergiliusza Marona). Obecnie rzeźba znajduje się w Muzeach Watykańskich.

Starożytna rzeźba „Grupa Laokoona”

tego dnia urodzili się

tego dnia zmarli

83 p.n.e.

Marek Antoniusz, polityk i wódz rzymski

1770

Adam Jerzy Czartoryski, polski pisarz, mecenas sztuki i kultury, działacz emigracyjny

1782

Carl Ferdinand Langhans, niemiecki architekt, projektant Opery Wroclawskiej

1934

Marek Hłasko, polski pisarz, scenarzysta filmowy

1947

Krystyna Prońko, polska piosenkarka

1092

Wratysław II, książę i pierwszy król Czech

1235

Sawa Pierwszy, serbski arcybiskup prawosławny, święty

1898

Lewis Carroll, brytyjski prozaik, poeta, matematyk, logik, fotograf

1919

Antoś Petrykiewicz, obrońca Lwowa, najmłodszy w historii kawaler Orderu Virtuti Militari

1957

Humphrey Bogart, amerykański aktor

15 stycznia

Dzień Wikipedii

Bogacz jest często tylko biednym człowiekiem z kupą pieniędzy.

Aristotelis Onasis

1559

Elżbieta I Tudor, córka Henryka VIII i jego drugiej żony Anny Boleyn, została koronowana na królową Anglii.

1759

W Londynie działalność zainauguowało Muzeum Brytyjskie, jedno z największych na świecie muzeów historii nowożytnej.

1826

We Francji wydany został pierwszy numer dziennika „Le Figaro”.

1875

Otwarta została Opera Paryska, a jej pierwszym przedstawieniem była opera Fromental Halévy’ego pt. *Żydówka*.

1892

W Kanadzie opublikowano zasady gry w koszykówkę, sport wymyślony przez lekarza Jamesa Naismitha.

1943

W Waszyngtonie został oddany do użytku gmach

Pentagonu, czyli Departamentu Obrony Stanów Zjednoczonych.

1962

W okolicach greckich Salonik odkryto cenny *Papirus z Derveni*, który uchodzi za najstarszy zachowany manuskrypt w Europie.

2001

Uruchomiono internetową, wielojęzyczną encyklopedię znaną jako Wikipedia.

1708

Stworzenie europejskiej receptury porcelany

Przez długi czas opracowanie receptury porcelany przypisywane było Johannowi Friedrichowi Böttgerowi, obecnie jednak historycy częściej skłaniają się ku tezie, że jej faktycznym autorem był nauczyciel Böttgera, Ehrenfried Walther von Tschirnhaus. Opiekunem i mecenasem obu wynalazców był książę elektor saski, a zarazem król Polski August II, wielki miłośnik sztuki, a także Dalekiego Wschodu. Porcelana to rodzaj białej, prześwitującej ceramiki wypalanej w temperaturze od ponad 900 do ponad 1450°C. Została wynaleziona w VII stuleciu w Chinach i stamtąd przez wiele wieków trafiała do Europy, często ulegając uszkodzeniu. Gdy wreszcie udało się uzyskać satysfakcjonujący efekt w Niemczech, w 1710 roku król August II ulokował fabrykę porcelany w Miśni pod Dreznem. Jej znakiem rozpoznawczym, umieszczanym na spodzie wyrobów, są dwa skrzyżowane miecze, element tarczy herbowej elektorów saskich.

Porcelanowa zastawa

tego dnia urodzili się

tego dnia zmarli

■ Molier, francuski dramaturg, aktor

1622

■ Ita, irlandzka zakonnica, święta

■ Frederick Stanley, brytyjski polityk, gubernator generalny Kanady, fundator Pucharu Stanleya

1841

■ Stanisław Wyspiański, polski poeta, dramaturg, malarz, witrażysta, architekt

1869

1872

■ Wincenty Norblin, polski przemysłowiec

■ Aristotelis Onasis, grecki magnat, jeden z najbogatszych ludzi swoich czasów

1906

1919

■ Róża Luksemburg, polska i niemiecka działaczka komunistyczna pochodzenia żydowskiego

■ Martin Luther King, pastor Kościoła baptystów, działacz na rzecz równouprawnienia

1929

1961

■ Andrzej Pronaszko, polski malarz, scenograf, pedagog

1978

■ Teofil Ociepka, polski malarz prymitywista, teozof

570 (lub 577)

16 stycznia

Dzień Pikantnych Potraw

Bóg stworzył jedzenie, a diabeł kucharzy.

James Joyce

1969

Samospalenie Jana Palacha

20 sierpnia 1968 roku o godzinie 23.00 rozpoczęła się operacja „Dunaj”, w czasie której wojska Układu Warszawskiego najechały na Czechosłowację w celu stłumienia trwającej od stycznia Praskiej Wiosny, okresu liberalizacji politycznej wprowadzanej przez Alexandra Dubčeka. W odpowiedzi na te wydarzenia kilka miesięcy po rozpoczęciu interwencji 16 stycznia 1969 roku na placu Wacława w Pradze dwudziestoletni Jan Palach, student historii i ekonomii politycznej na Uniwersytecie Karola, dokonał aktu samospalenia. Jego ciało uległo poparzeniu w 85% i na skutek obrażeń zmarł trzy dni później. Pogrzeb Palacha przekształcił się w wielotysięczną manifestację Czechów przeciwko okupacji ich kraju. Po aksamitnej rewolucji Jan Palach został pośmiertnie uhonorowany najwyższym czeskim odznaczeniem, czyli Orderem Tomasza Masaryka.

Krzyż upamiętniający Jana Palacha

550

Wojska germańskiego plemienia Ostrogotów zajęły Rzym.

1412

Ród Medyceuszy z Florencji został wybrany na oficjalnych bankierów papieżstwa.

1547

Iwan IV Groźny z dynastii Rurykowiczów jako pierwszy władca

Rosji ogłosił się carem; tytuł ten pochodził z przekształcenia tytułu „cesarz”.

1581

W Anglii na mocy decyzji parlamentu zdelegalizowano wyznanie katolickie.

1920

Powołano do życia Radę Ligi Narodów.

1969

Na placu Wacława w Pradze Jan

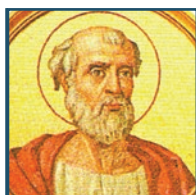
Palach, student historii i ekonomii politycznej Uniwersytetu Karola, dokonał aktu samospalenia na znak protestu przeciwko wkroczeniu do Czechosłowacji wojsk Układu Warszawskiego.

1979

Podczas trwającej w Iranie rewolucji islamskiej obalonych Mohammad Reza Pahlawi opuścił kraj i wraz z rodziną uciekł do Egiptu.

tego dnia urodzili się

tego dnia zmarli

Niccolò Piccinni, włoski kompozytor

Jan Dzierżon, polski duchowny katolicki, pszczelarz

Romuald Traugutt, polski generał, przywódca powstania styczniowego

Frank Zamboni, amerykańsko-włoski wynalazca, twórca rolby

Ewa Demarczyk, polska piosenkarka i aktorka

309

Marceli I, papież, święty

1105

Joanna z Balneo, włoska kamedułka, święta

1738

Maciej Wjaćław Jakula, czeski rzeźbiarz pochodzenia serbołużyckiego

1901

Gustav Krupp von Bohlen und Halbach, niemiecki przemysłowiec

1941

1950

2006

Jan Mark, brytyjska autorka literatury dziecięcej i młodzieżowej

17 stycznia

Dzień Dialogu z Judaizmem
Dzień Wszystkich Fajnych

*Droga do piekła jest prosta,
droga do raju wije się jak wąż.*

przysłowie żydowskie

1377

Papież Grzegorz XI wrócił do Rzymu, co oznaczało zakończenie tzw. niewoli awiniońskiej, trwającej od 1309 roku.

1773

Angielski żeglarz i odkrywca James Cook po raz pierwszy przełynął przez obszar południowego koła podbiegunowego.

1819

Simón Bolívar, przywódca antyhiszpańskiego powstania w Ame-

ryce Południowej, proklamował Republikę Kolumbii.

1934

Niemiecki konstruktor samochodów Ferdinand Porsche zaprezentował rządowi niemieckiemu niezwykle jak na te czasy projekt garbusa, kultowego samochodu, który produkowano aż do 2003 roku.

1979

Odbyła się premiera filmu *Nosferatu wampir* w reżyserii Wernera Herzoga.

1991

Siły międzynarodowe rozpoczęły operację „Pustynna burza”, której celem było wyparcie oddziałów zbrojnych Iraku z terytorium Kuwejtu.

Koloseum w Rzymie

395

Podział Cesarstwa Rzymskiego

Z uwagi na pogarszającą się sytuację wewnętrzną w Cesarstwie Rzymskim i rosnące zagrożenie ze strony barbarzyńców pod koniec III wieku cesarz Dioklecjan zaczął decentralizować władzę, wprowadzając tetrarchię, czyli formę rządów polegającą na sprawowaniu władzy przez cztery osoby. To jednak okazało się zgubnym rozwiązaniem, wkrótce bowiem tetrarchowie zaczęli walczyć ze sobą o wpływy. Cesarz Konstantyn Wielki, zgromadziwszy w swych rękach pełnię władzy, w 330 roku założył Konstantynopol i przeniósł tam swoją siedzibę. Do ostatecznego podziału cesarstwa doszło pod koniec IV stulecia, gdy po śmierci cesarza Teodozjusza Wielkiego władzę objęli jego dwaj synowie: na zachodzie Honoriusz, na wschodzie zaś Arkadiusz. Kryzys gospodarczy i nieustanne najazdy ostatecznie doprowadziły do upadku cesarstwa zachodniorzymskiego w 476 roku. W przyszłości podział ten miał skutkować umownym rozdziałem Europy na katolicki Zachód i prawosławny Wschód.

tego dnia urodzili się

tego dnia zmarli

Pius V,
papież, święty

1504

Stanisław August
Poniatowski, ostatni
król Polski

1732

Anne Brontë,
brytyjska pisarka

1820

Al Capone,
amerykański gangster
pochodzenia włoskiego

1899

Jim Carrey,
kanadyjsko-
amerykański komik
i aktor filmowy

1962

395

Teodozjusz I Wielki,
cesarz rzymski

1468

Skanderbeg,
albański bohater narodowy,
przywódca powstania
antytureckiego

1737

Matthäus Daniel
Pöppelmann,
niemiecki architekt

1821

Cecylia Grabowska,
polska malarka amatorka

2004

Czesław Niemen,
polski kompozytor,
wokalista, autor
tekstów piosenek

18 stycznia

Dzień Kubusia Puchatka

*Jestem tu, gdzie stoję,
ale jeśli się ruszę, to mogę się zgubić.*

Kubuś Puchatek

1919

Rozpoczęcie konferencji pokojowej w Wersalu

Gdy ucił bitewny zgiełk I wojny światowej, należało uporządkować nową sytuację, w jakiej znalazła się Europa po upadku monarchii w Niemczech, rozpadzie Austro-Węgier, przewrocie bolszewickim w Rosji i powstaniu wielu nowych państw. Na miejsce rozmów wybrano podparyski Wersal, a trwały one łącznie niemal rok i zakończyły się 21 stycznia 1920 roku, dzień po podpisaniu traktatu pokojowego. Brało w nich udział 27 zwycięskich państw. Naturalnymi przywódcami byli członkowie Wielkiej Trójki: premier Wielkiej Brytanii David Lloyd George, prezydent Stanów Zjednoczonych Thomas Woodrow Wilson i premier Francji Georges Clemenceau. Powracającą na mapę Europy Polskę reprezentował Komitet Narodowy Polski z Ignacym Paderewskim i Romanem Dmowskim na czele. Dodatkowe traktaty zostały zawarte: w Saint-Germain-en-Laye z Austrią, w Neuilly-sur-Seine z Bułgarią, w Trianon z Węgrami oraz w Sèvres z Turcją.

Wersal

1701

W Królewcu (obecnie Kaliningradzie) proklamowano powstanie Królestwa Pruskiego, a także koronowano jego władcę, Fryderyka III Hohenzollerna.

papierniczą, która stała się podstawą wyposażenia papierni.

1919

W brytyjskim Crewe Walter Owen Bentley założył przedsiębiorstwo Bentley Motors Limited, specjalizujące się w produkcji luksusowych samochodów.

1993

W oblężonym Sarajewie rozpoczęto drążenie tunelu, który po pięciu miesiącach połączył odcięte od świata miasto z terenami nieopalanymi przez jednostki serbskie.

2010

Ali Ağca opuścił więzienie w Ankarze.

tego dnia urodzili się

tego dnia zmarli

1519 Izabela Jagiellonka, królowa polska, księżniczka litewska, królowa i regentka węgierska

1689 Monteskiusz, francuski filozof, prawnik, pisarz

1882 Alan Alexander Milne, angielski pisarz, twórca Kubusia Puchatka

1888 Thomas Sopwith, brytyjski pionier lotnictwa, żeglarz

1928 Franciszek Pieczka, polski aktor

1580

Antonio Scandelli, włoski kompozytor

1878

Józef Dietl, polski lekarz, balneolog, polityk, prezydent Krakowa

1921

Wilhelm Foerster, niemiecki astronom

1940

Kazimierz Przerwa-Tetmajer, polski prozaik, poeta

1971

Nora Stanton Blatch Barney, amerykańska inżynier budownictwa pochodzenia brytyjskiego

19 stycznia

Dzień Popcornu
Światowy Dzień Śniegu

*Wolność to tylko jeszcze jedno słowo dla tych,
którzy nie mają już nic do stracenia.*

Janis Joplin

1815

Przeprowadzono ekshumację ściętego podczas rewolucji francuskiej króla Ludwika XVI, a następnie pochowano go wraz z ciałem jego żony, Marii Antoniny, w bazylice Saint-Denis, głównej nekropolii królów francuskich.

1883

Ulice miejscowości Roselle w stanie New Jersey oświetlono pierwszymi na świecie latarniami elektrycznymi.

1915

Francuski fizyk i wynalazca Georges Claude opatentował lampę neonową.

1934

Amerykański wynalazca Laurens Hammond uzyskał patent na skonstruowane przez siebie organy elektryczne, tzw. organy Hammonda.

1978

W niemieckim mieście Emden zjechał z taśmy ostatni wyprodukowany w Europie VW garbus.

1983

Na rynku pojawił się komputer osobisty, jeden z przełomowych produktów firmy Apple.

Indira Gandhi, premier Indii

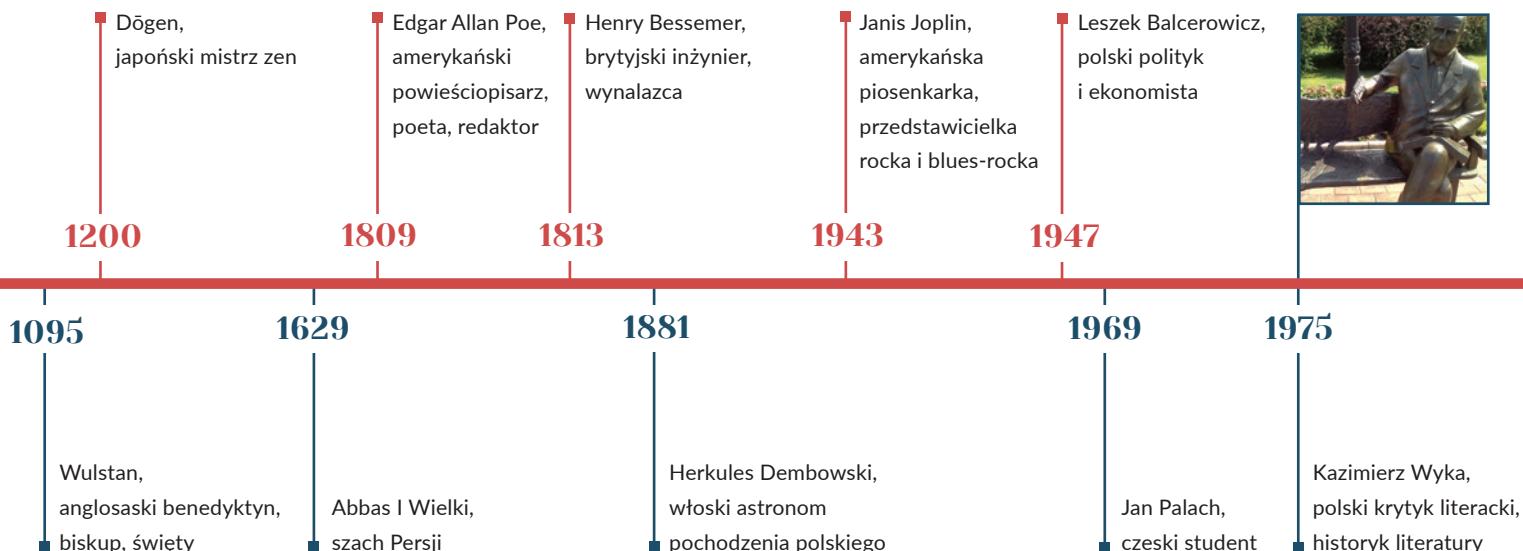
1966

Indira Gandhi premierem Indii

Należąca do najwybitniejszych polityków świata Indira Gandhi była jedyną kobietą w Indiach, która piastowała urząd premiera, a zarazem drugą najdłużej sprawującą go osobą. Urodziła się w 1917 roku jako córka Jawaharlala Nehru, pierwszego premiera Indii. Od 1939 roku była zaangażowana w działalność Indyjskiego Kongresu Narodowego oraz ruchu niepodległościowego. Jej kariera – początkowo u boku ojca – nabrała tempa w 1947 roku. Niespełna dwie dekady później objęła tekę premiera. Urząd ten sprawowała do roku 1977, a następnie jeszcze w latach 1980–1984. Po uzyskaniu przez Indie niepodległości pragnęła uczynić z nich azjatycką potęgę gospodarczą i nuklearną; w 1974 roku zdołała otworzyć indyjski program atomowy. Niestety, mimo szeregu skutecznych działań i reform nie udało jej się wyciągnąć milionów rodaków ze skrajnej nędzy. Gandhi została zamordowana 31 października 1984 roku przez separatystów sikhijskich.

tego dnia urodzili się

tego dnia zmarli

20 stycznia

Dzień Bigosu
Dzień Wiedzy o Pingwinach

**Nieprzyjemne prawdy są zawsze lepsze
od przyjemnych złudzeń.**

John F. Kennedy

1649

Ruszył proces króla Anglii i Szkocji Karola I Stuarta, oskarżonego o tyranie, który zakończył się jedynym w historii obaleniem i ścięciem brytyjskiego monarchy.

1928

Odbyła się premiera radzieckiego niemego fabularyzowanego dokumentu propagandowego *Październik: 10 dni, które wstrząsnęły światem* w reżyserii Siergieja Eisensteina.

1930

Na konferencji w Hadze powołano pierwszy Bank Rozrachunków międzynarodowych, którego pierwotnym celem było zarządzanie reparacjami wojennymi Niemiec po I wojnie światowej.

1934

Powstała japońska firma fotograficzna Fujifilm, słynąca z produkcji aparatów fotograficznych oraz filmów do nich. To jedna z największych tego typu firm na świecie.

1961

John F. Kennedy z Partii Demokratycznej został zaprzysiężony na 35. prezydenta Stanów Zjednoczonych.

1964

Brytyjski zespół The Beatles wydał swój pierwszy amerykański album *Meet The Beatles*.

1983

Odbyła się prezentacja fiata uno z nadwoziem stworzonym przez znakomitego projektanta Giorgetta Giugiaro.

1942

Konferencja w Wannsee

20 stycznia 1942 roku w willi przy Großer Wannsee 56/58 w eleganckiej podmiejskiej dzielnicy Berlina nad jeziorem Wannsee pojawiło się piętnastu wysokich rangą urzędników III Rzeszy – przedstawicieli różnych ministerstw i urzędów, a także SS. Ich celem było opracowanie strategii eksterminacji Żydów. Rozmowom przewodniczył Reinhard Heydrich, szef policji bezpieczeństwa, który tego dnia przeformułował pomysł organizacji obozów zagłady i zasady ich działania. Protokółem był Adolf Eichmann, wkrótce mianowany głównym koordynatorem programu ostatecznego rozwiązania kwestii żydowskiej. Odtworzenie przebiegu spotkania stało się możliwe dzięki zachowanemu protokołowi. Sam Heydrich podobno planował po wojnie osiedlić się w pięknej willi, ale członkowie czeskiego ruchu oporu mieli inne zdanie na temat jego przyszłości i zlikwidowali go w zamachu, którego dokonali w Pradze 4 czerwca 1942 roku.

Willi przy Großer Wannsee 56/58

tego dnia urodzili się

tego dnia zmarli

21 stycznia

Dzień Babci

**Jeśli nic nie idzie dobrze,
zadzwoń do babci.**

przysłowie włoskie

1525

W szwajcarskiej miejscowości Zollikon pod Zurychem radykalny odłam Kościoła reformowanego założył pierwszą gminę anabaptystyczną.

1789

W Bostonie ukazała się książka *The Power of Sympathy* autorstwa Williama Hilla Browna, uważana za pierwszą powieść amerykańską.

1793

W Paryżu podczas rewolucji

francuskiej ścięto króla Ludwika XVI, skazanego za zdradę stanu.

1919

Irlandzki parlament przyjął nową konstytucję i ogłosił niepodległość Irlandii od Wielkiej Brytanii.

1920

Zakończyła się paryska konferencja pokojowa kończąca I wojnę światową, na której podpisano główny dokument pokojowy - traktat wersalski.

1985

Polscy himalaiści Andrzej Czok i Jerzy Kukuczka dokonali pierwszego zimowego wejścia na ośmiotysięcznik Dhaulagiri w Himalajach.

1862

Powstanie przedsiębiorstwa Opel

Nim firma Opel z miejscowości Rüsselsheim am Main koło Frankfurtu stała się potężnym przedsiębiorstwem motoryzacyjnym produkującym popularne samochody, zajmowała się wytwarzaniem zupełnie innego asortymentu. Pierwszym produktem niemieckiego konstruktora i przedsiębiorcy Adama Opla, który wprowadzono do sprzedaży 21 stycznia 1862 roku (co uznaje się też za datę założenia firmy), była maszyna do szycia. W 1884 roku rozpoczęto prace nad skonstruowaniem roweru, który trafił na rynek dwa lata później. Opel już jednak tego nie doczekał – zmarł w 1895 roku, a prowadzeniem firmy zajęła się jego żona wraz z pięcioma synami, którzy wkrótce dostrzegli potencjał w raczkującym rynku samochodowym i jeszcze przed końcem stulecia z ich fabryki wyjechał pojazd o nazwie System Lutzmann, z silnikiem spalinowym pozwalającym osiągnąć prędkość 20 km/godz. Firma istnieje do dziś, a od 2017 roku należy do francuskiego koncernu PSA.

Znak firmy Opel

tego dnia urodzili się

tego dnia zmarli

1609
Krzysztof Opaliński, polski magnat, poeta, polityk

1743
John Fitch, amerykański wynalazca, konstruktor parowców

1763
Augustin Robespierre, francuski rewolucjonista, młodszy brat Maximiliena

1874
Wincenty Witos, polityk, trzykrotny premier Polski

1905
Christian Dior, francuski projektant mody, kostiumograf filmowy

**304
lub
305**

Agnieszka Rzymianka, rzymska męczennica, święta

1793

Ludwik XVI, król Francji

1924

Włodzimierz Lenin, działacz komunistyczny, przywódca rewolucji październikowej

1950

George Orwell, brytyjski pisarz, publicysta

2018

Lidia Ostałowska, polska dziennikarka, reportażystka, działaczka społeczna

22 stycznia

Dzień Dziadka

Każdy musi mieć dostęp zarówno do dziadków, jak i wnuków, aby być w pełni człowiekiem.

Margaret Mead

1506

Założenie

Gwardii Szwajcarskiej

22 stycznia 1506 roku papież Juliusz II sprowadził do Rzymu 150 szwajcarskich najemników pod przywództwem Kaspara von Silenena, których zadaniem miała być ochrona Jego Świątobliwości. Szwajcarzy byli uważani za dzielnych, lojalnych i odważnych, stąd na wielu dworach europejskich panowała moda na ich usługi w zakresie ochrony osobistej. Przyjmuje się, że Gwardia Szwajcarska jest najmniejszą, ale i najstarszą istniejącą armią świata. Dziś liczy 110 osób. W jej szeregach mogą wstępować tylko kawalerowie w wieku 19–30 lat, mierzący powyżej 174 cm wzrostu, będący katolikami, mający obywatelstwo Szwajcarii i odbyłą służbę wojskową. Choć stroje gwardzistów przez wieki były modyfikowane, do dziś opierają się na mundurach, w jakich do Rzymu wkroczył pierwszy oddział. Do zadań żołnierzy należy także ochrona granic Watykanu oraz dbanie o spokojny i nierzakłócony przebieg konklawe.

Gwardia Szwajcarska, XIX w.

1771

Hiszpania przekazała Wielkiej Brytanii zwierzchnictwo nad Falklandami, wyspami leżącymi około 500 km od Argentyny na południowym Atlantyku.

1863

Wybuchło powstanie styczniowe, największy polski zryw narodowy,

w czasie którego stoczono około 1200 bitew i potyczek.

1905

W Petersburgu miała miejsce krwawa niedziela, kiedy na rozkaz cara Mikołaja II zaczęto strzelać do protestujących robotników. Zginęło ponad 100 osób, ok. 1000 zostało rannych.

1941

Na afrykańskim froncie II wojny światowej wojska brytyjskie i australijskie zdobyły Tobruk w Libii.

1963

Kancelarz RFN Konrad Adenauer i prezydent Francji Charles de Gaulle podpisali traktat elizejski, znany też jako traktat o przyjaźni.

tego dnia urodzili się

tego dnia zmarli

1561

Francis Bacon, angielski filozof, polityk, prawnik

1788

George Byron, angielski poeta

1877

Bolesław Leśmian, polski poeta, przedstawiciel okresu dwudziestolecia międzywojennego

1892

Marcel Dassault, francuski konstruktor lotniczy

1906

Robert E. Howard, amerykański pisarz fantasy

1900

David Edward Hughes, amerykański fizyk, wynalazca, muzyk, pedagog muzyczny

1922

Benedykt XV, papież

1941

František Křižík, czeski inżynier elektryk, wynalazca, przemysłowiec

1947

Max Berg, niemiecki architekt, urbanista, projektant Hali Stulecia we Wrocławiu

2008

Heath Ledger, australijski aktor

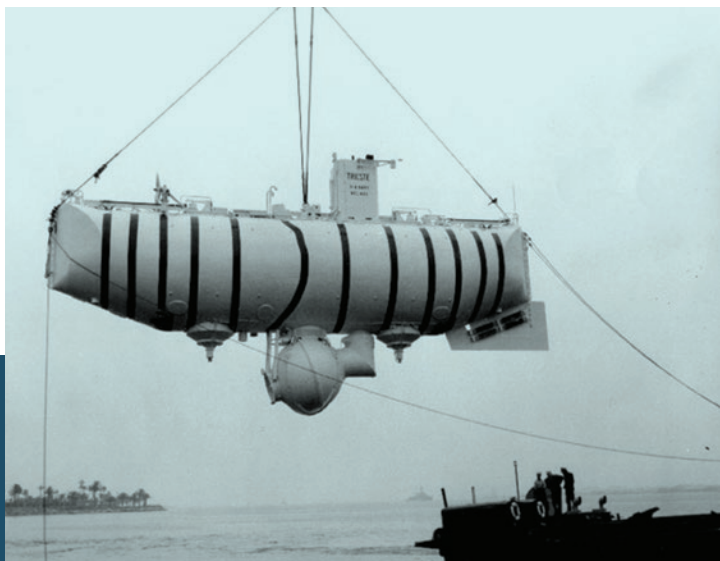

23 stycznia

Dzień Pisma Ręcznego
Dzień Najbardziej Kochanych

*Literatura byłaby całkiem dobrym zajęciem,
gdyby nie to pisanie.*

Konstanty Ildefons Gałczyński

Batyskaf Trieste

1960

Osiągnięcie najgłębszego punktu na Ziemi

Najwyższy szczyt Ziemi, Mount Everest (8848 m n.p.m.), został po raz pierwszy zmierzony w połowie XIX wieku, sto lat przed

1571

Angielski kupiec i finansista Thomas Gresham założył w Londynie giełdę królewską (Royal Exchange). Oficjalnego otwarcia dokonała królowa Elżbieta I.

1710

August II Mocny, książę elektor Saksonii i król Polski, założył w Miśni pierwszą w Europie manufakturę porcelany.

1843

Czech Jakub Kryštof Rad uzyskał patent na cukier w kostkach.

1943

Pod oblężonym Stalingradem w ZSRR wylądował ostatni niemiecki samolot.

1983

Amerykańska telewizja NBC nadała pierwszy odcinek serialu sensacyj-

no-komediowego *Drużyna A*, który emitowano przez cztery lata.

1997

Madeleine Albright jako pierwsza kobieta w historii objęła funkcję sekretarza stanu USA.

2011

Kamil Stoch wygrał pierwszy w karierze konkurs Pucharu Świata.

tym, jak pierwszy człowiek postawił na nim stopę. Podobnie było z badaniem i mierzeniem najniżej położonego miejsca naszej planety, za które uważa się Głębię Challenger w Rowie Mariańskim na Pacyfiku (10 994 m p.p.m.). Jej nazwa pochodzi od brytyjskiego okrętu HMS „Challenger”, z którego pokładu za pomocą ołowianki, czyli sprzętu do badania głębokości akwenu, w latach 70. XIX stulecia ustalono parametry tego miejsca. Jedynie cztery jednostki pływające zdołały do tej pory zejść na dno Rowu Mariańskiego. Pierwszą z nich był batyskaf (statek podwodny do prowadzenia badań głębinowych) „Triest” ze szwajcarskim oceanografem Jacques'em Piccardem i z jego amerykańskim kolegą po fachu Don Walshem na pokładzie, który osiągnął dno 23 stycznia 1960 roku.

tego dnia urodzili się

tego dnia zmarli

1832 Édouard Manet, francuski malarz

1905 Konstanty Ildefons Gałczyński, polski poeta, twórca *Teatryku Zielona Gęś*

1907 Hideki Yukawa, japoński fizyk teoretyczny, laureat Nagrody Nobla

1918 Gertrude Elion, amerykańska lekarka, farmakolog, laureatka Nagrody Nobla

1944 Rutger Hauer, holenderski aktor

1803

Arthur Guinness, irlandzki piwowar

1889

Ignacy Domeyko, polski geolog, badacz Ameryki Południowej

1918

1944

Edvard Munch, norweski malarz, grafik

1944

2004

Helmut Newton, niemiecko-australijski fotograf mody

2007

Ryszard Kapuściński, polski dziennikarz, pisarz, podróżnik

24 stycznia

Światowy Dzień
Środków Masowego Przekazu

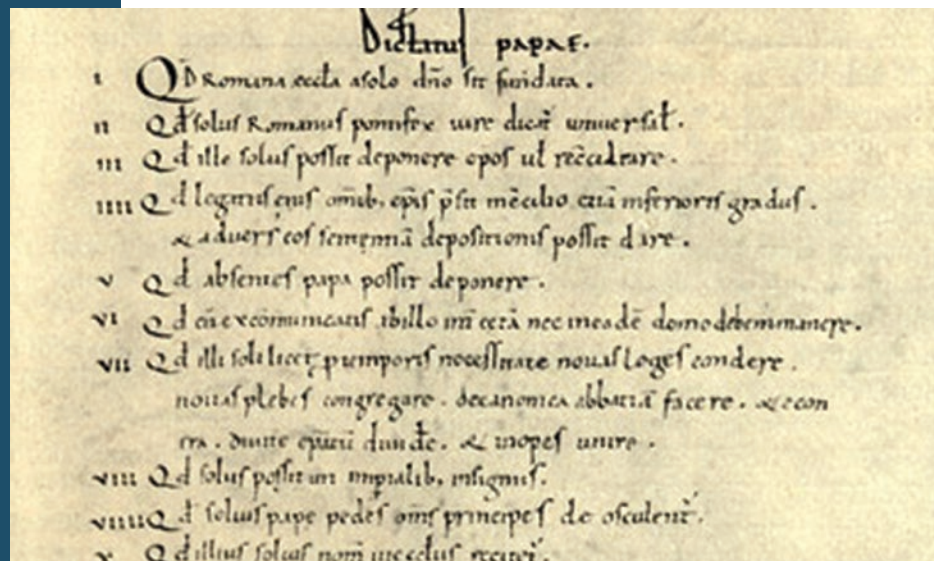
**Radio to cudowny wynalazek!
Jeden ruch ręki
i nic nie słychać.**

Julian Tuwim

1076

Początek sporu o inwestyturę

Długotrwały konflikt między papieżem Grzegorzem VII a świętym cesarzem rzymskim Henrykiem IV Salickim dotyczył przywództwa w ówczesnej chrześcijańskiej Europie. Papież uważał, że posiada zwierzchność nad cesarzem, m.in. prawo do jego intronizowania i detronizowania, a także wyłączność w kwestii mianowania biskupów, co wyraził w dokumencie *Dictatus papae* (I 1075). Podczas synodu w Wormacji biskupi na polecenie Henryka IV Salickiego wypowiedzieli posłuszeństwo Grzegorzowi VII, ten zaś w odpowiedzi nałożył na cesarza i lojalnych wobec niego duchownych ekskomunikę. Utraciwszy poparcie możnowładców, na przełomie 1076 i 1077 roku monarcha wyruszył na pielgrzymkę do Kanossy (region Emilia-Romania we Włoszech), by na mrozie odbyć trzydniową pokutę przed papieżem. Po tym wydarzeniu ojciec święty zdjął z cesarza ekskomunikę, a ten ponownie wszczął z nim walkę. Spory między cesarstwem a papieństwem trwały do 1122 roku.

Dictatus Papae (dyktat papieża)

1848

James W. Marshall znalazł w miejscowości Sutter's Mill na zachodnim wybrzeżu Stanów Zjednoczonych mały samorodek złota, co stało się początkiem tzw. kalifornijskiej gorączki złota.

1860

Francuski wynalazca belgijskiego pochodzenia Étienne Lenoir

otrzymał patent na pierwszy silnik spalinowy, który pracował na mieszance gazu miejskiego i powietrza.

1908

Brytyjski wojskowy, generał i pisarz Robert Baden-Powell założył młodzieżowy ruch skautingu, wykorzystujący nowoczesne wartości wychowawcze.

1972

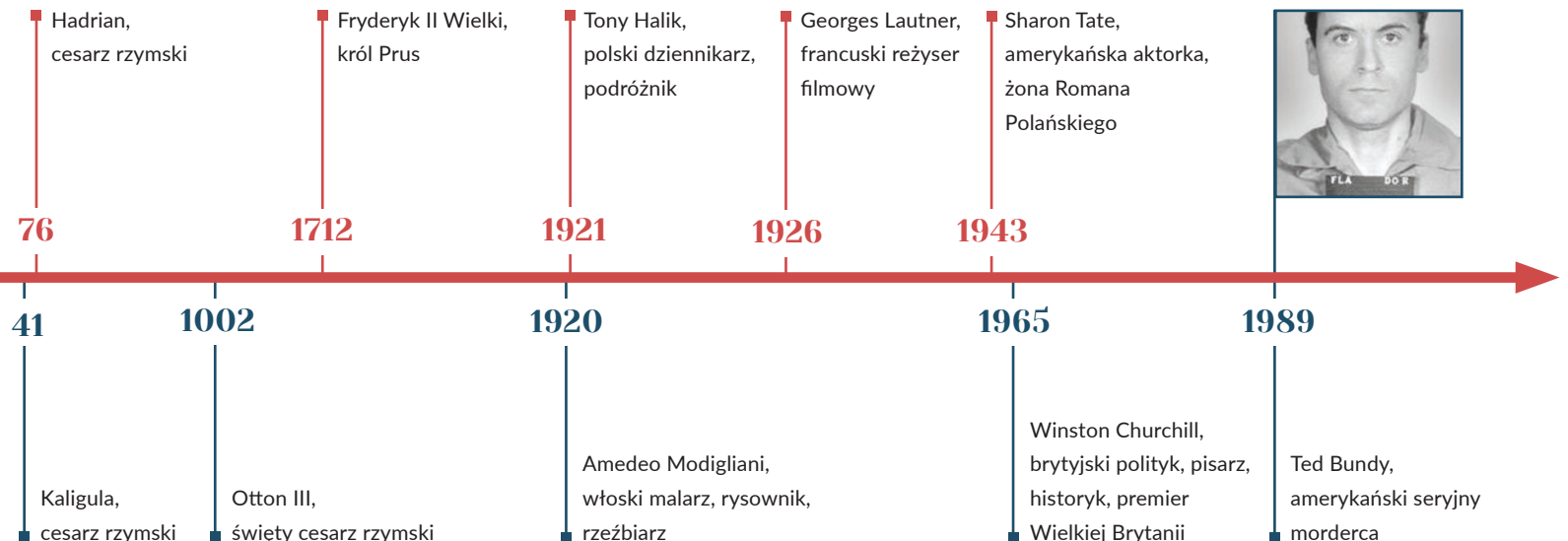
W dżungli na wyspie Guam w Mikronezji odnaleziono japońskiego żołnierza, który ukrywał się tam od czasów II wojny światowej.

1984

Amerykańska firma Apple wprowadziła do sprzedaży pierwszy osobisty komputer Macintosh o symbolu 128K

tego dnia urodzili się

tego dnia zmarli

25 stycznia

Dzień Sekretarki i Asystentki

Samotność ma swoje przywileje; w samotności można robić to, na co ma się ochotę.

Virginia Woolf

1077

Święty cesarz rzymski Henryk IV Salicki odbył w Kanossie publiczną pokutę przed papieżem Grzegorzem VII, co było jednym z wydarzeń tzw. sporu o inwestyturę.

1504

We Florencji wybitny artysta epoki renesansu Michał Anioł zakończył pracę nad rzeźbą *Dawid*, przedstawiającą przyszłego biblijnego króla, która uchodzi za jedno z najwspanialszych dzieł epoki.

1554

Założone zostało miasto São Paulo w Brazylii, dziś największe w Ameryce Południowej.

1755

Za sprawą Michaiła Łomonosowa cesarzowa Elżbieta Piotrowna Romanowa założyła Uniwersytet Moskiewski, dziś największy w Rosji.

1858

Na ślubie Wiktorii Coburg, córki królowej Wiktorii, z przyszłym cesarzem Niemiec Fryderykiem

III Hohenzollernem zagrany został *Marsz weselny* Felixa Mendelssohna-Bartholdy'ego, który stał się najpopularniejszym utworem towarzyszącym ceremoniom ślubnym.

1949

Powołanie RWPG

Pomysł powołania do życia Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej padł z ust Józefa Stalina już podczas konferencji moskiewskiej na początku stycznia 1949 roku. Sygnatariuszami porozumienia było kilka państw zależnych od ZSRR, w tym Polska, Bułgaria, Czechosłowacja i Rumunia; 29 lutego dołączyła Albania, we wrześniu 1950 roku NRD, a w kolejnych latach Mongolia, Kuba i Wietnam. Powstanie RWPG było kontrpropozycją do realizowanego na Zachodzie planu Marshalla i powołania Organizacji Europejskiej Współpracy Gospodarczej. Do głównych celów RWPG należało wsparcie postępu poprzez zwiększoną industrializację oraz współpraca naukowa. Siedzibą organizacji była Moskwa, a walutą rozliczeniową rubel transferowy. Wraz z upadkiem komunizmu oraz rozpadem ZSRR organizacja została rozwiązana na ostatniej sesji w Budapeszcie 28 czerwca 1991 roku.

Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej

tego dnia urodzili się

tego dnia zmarli

844

Grzegorz IV, papież

1586

Lucas Cranach młodszy, niemiecki malarz

1852

Fabian Bellingshausen, rosyjski żeglarz pochodzenia niemieckiego, badacz Antarktydy

1882

Virginia Woolf, angielska pisarka, przedstawicielka modernizmu

1913

Witold Lutosławski, polski kompozytor, dyrygent, pianista

1926

Paul Newman, amerykański aktor

1938

Władimir Wysocki, rosyjski poeta, pieśniarz, aktor

1891

Theo van Gogh, holenderski marszand, brat Vincenta

1947

Al Capone, amerykański gangster pochodzenia włoskiego

1948

Wojciech Mann, polski dziennikarz muzyczny

26 stycznia

Światowy Dzień Celnictwa
Dzień Kryptologii

***Dowcip jest szyfrem;
selekcjonuje automatycznie
i bezbłędnie adresatów.***

Hugo Steinhaus

1500

Hiszpański podróżnik Vicente Yáñez Pinzón jako pierwszy Europejczyk dołynął do wybrzeży Brazylii.

1699

Chrześcijańska Święta Liga zawarła w Karłowicach (obecnie Serbia) pokój z imperium osmańskim, który m.in. kończył ostatni konflikt Rzeczypospolitej z tym krajem.

1788

Na terenie dzisiejszego

miasta Sydney Europejczycy założyli swoją pierwszą osadę w Australii.

1797

Austria, Prusy i Rosja podpisały w Petersburgu dokument ostatecznie zatwierdzający III rozbiór Polski.

1871

Rzym, po roku od przyłączenia, został oficjalnie ustanowiony stolicą niedawno zjednoczonych Włoch.

1875

Amerykanin George Green opatentował pierwsze na świecie elektryczne wiertło dentystyczne.

1926

W Londynie szkocki inżynier John Logie Baird zademonstrował skonstruowany przez siebie telewizor.

1942

W Belfaście wyładował pierwszy oddział armii Stanów Zjednoczonych.

1950

Indie proklamują się republiką

15 sierpnia 1947 roku Indie ogłosiły niepodległość od Wielkiej Brytanii, stając się dominium z brytyjskim monarchą jako głową państwa, które wchodziło w skład Commonwealthu. W tym czasie doszło też do wydzielienia Pakistanu, co pozostaje kwestią sporną z Delhi po dziś dzień. Status dominium był formą pośrednią pomiędzy samorządną kolonią a całkowicie suwerennym państwem. Indie mogły decydować o wszystkich aspektach swojej polityki z wyjątkiem obronności i spraw zagranicznych, a prawodawstwo musiało być zgodne z obowiązującym w Londynie. Po II wojnie światowej dominium było już formą przestarzałą i na przełomie lat 40. i 50. XX wieku, wraz z postępującą dekolonizacją stopniowo się z niej wycofano. Ostatecznym zerwaniem Indii z Wielką Brytanią było uchwalenie konstytucji nowego państwa, które stawało się świecką republiką parlamentarną z Jawaharlalem Nehru jako pierwszym premierem.

Delhi, stolica Indii

tego dnia urodzili się

tego dnia zmarli

1549 Francesco Bassano, włoski malarz

1574

Martin Helwig, śląski pedagog, kartograf

1697

Georg Mohr, duński matematyk

1824

Théodore Géricault, francuski malarz

1852 Pierre Savorgnan de Brazza, francusko-włoski badacz i odkrywca Afryki Centralnej

1898

Katarzyna Kobro, polska rzeźbiarka pochodzenia niemiecko-rosyjskiego

1918

Nicolae Ceaușescu, dyktator Rumunii w latach 1967–1989, komunista

1963

José Mourinho, portugalski trener i piłkarz

1964

Xawery Dunikowski, polski rzeźbiarz, malarz, pedagog

2016

Black (właśc. Colin Vearncombe), brytyjski muzyk, wokalista, kompozytor

27 stycznia

Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach
Holokaustu – Dzień Dialogu z Islamem

*Jeżeli nie wiesz, dokąd chcesz iść,
nie ma znaczenia, którą drogą pójdziesz...*

Lewis Carroll

1302

Włoski poeta Dante Alighieri został skazany na wygnanie z Florencji z powodu uwikłania w spór polityczny.

1763

Stolica należącej do Portugalczyków Brazylii została przeniesiona z Salvadoru do Rio de Janeiro.

1888

W Stanach Zjednoczonych założono National Geographic Society, największą na świecie organizację edukacyjno-nauko-

wą poświęconą tematyce geograficznej.

1924

W Moskwie odbył się pogrzeb Włodzimierza Lenina.

1944

Po 900 dniach oblężenia Leningradu, podczas którego życie straciło około miliona mieszkańców, Armii Czerwonej udało się odblokować miasto.

1967

Trzech astronautów zginęło w pożarze,

który wybuchł w czasie testu statku kosmicznego „Apollo 1”.

2010

W San Francisco firma Apple zaprezentowała swój nowy produkt – iPada.

1973

Porozumienie kończące wojnę w Wietnamie

Od 1949 roku Wietnam był podzielony na dwa państwa: południową Republikę Wietnamu związaną z obozem państw demokratycznych oraz północną Demokratyczną Republikę Wietnamu sprzyjającą blokowi państw komunistycznych. Wojna w Wietnamie, jeden z największych konfliktów po II wojnie światowej, wybuchła w 1957 roku. Bezpośrednią przyczyną było niewywiązywanie się Wietnamu Południowego z postanowień konferencji genewskiej, zwołanej w celu znalezienia drogi do zjednoczenia tego państwa i zakończenia kryzysu na Półwyspie Indochińskim. Przyczyną nieformalną była rywalizacja między USA a ZSRR w ramach zimnej wojny. Wieloletnie działania zbrojne przyniosły niewyobrażalne straty ludzkie i spowodowały długotrwałą niechęć społeczeństwa amerykańskiego do angażowania się w jakiegokolwiek sprawy Trzeciego Świata. Porozumienie podpisane w Paryżu w styczniu 1973 roku, na mocy którego USA w ciągu 60 dni miały wycofać swoje wojska z Wietnamu, przyjęto z ogromną ulgą.

Podpisanie porozumienia kończącego wojnę w Wietnamie

tego dnia urodzili się

tego dnia zmarli

1242

Małgorzata Węgierska, węgierska królowa, dominikanka, święta

1585

Hendrick Avercamp, holenderski malarz

1756

Wolfgang Amadeusz Mozart, austriacki kompozytor

1886

Tomasz Oskar Sosnowski, polski rzeźbiarz

1901

Giuseppe Verdi, włoski kompozytor

1832

Lewis Carroll, brytyjski pisarz, matematyk

1859

Wilhelm II Hohenzollern, król Prus, cesarz Niemiec

1651

Abraham Bloemaert, holenderski malarz, rytownik

1793

Alojzy Fryderyk Brühl, polski polityk pochodzenia saskiego, generał, dyplomata, dramaturg

1951

Carl Gustaf Mannerheim, fiński dowódca wojskowy, polityk, regent i prezydent Finlandii

28 stycznia

Dzień Ochrony Danych Osobowych

Nie można mówić o równości w sytuacji, kiedy dojrzałość jest dla mężczyzny komplementem, a dla kobiety obelgą.

Artur Rubinstein

1077

W Kanossie papież Grzegorz VII zjął klątwę z upokorzonego cesarza niemieckiego Henryka IV Salickiego.

1624

Brytyjczycy założyli na wyspie Saint Kitts swoją pierwszą kolonię na Karaibach.

1724

Z inicjatywy cara Piotra I Wielkiego założony został Petersburski Uniwersytet Państwowy.

1820

Rosyjscy badacze Fabian Bellingshausen i Michaił Łazariew jako pierwsi dołączyli do Antarktydy.

1985

Grupa USA for Africa, złożona z 45 popularnych amerykańskich artystów, nagrała charytatywną piosenkę dla głodującej Afryki *We Are the World*.

1986

Zespół siedmiu astronautów zginął podczas eksplozji rakiety

nośnej wahadłowca „Challenger”, do której doszło tuż po starcie.

1989

Powstało rosyjskie stowarzyszenie Memoriał, którego zadaniem było badanie, dokumentacja i popularyzacja wiedzy o terrorze w byłym ZSRR.

2006

Wskutek zawalenia się dachu hali Międzynarodowych Targów Katowickich w Chorzowie zginęło 65 osób.

1932

Atak wojsk japońskich na Szanghaj

Szanghaj, miasto we wschodnich Chinach, u ujścia rzeki Jangcy, jest jednym z największych portów morskich świata, potężnym ośrodkiem gospodarczym i finansowym. Wydarzenia, które miały tu miejsce od 28 stycznia do 3 marca 1932 roku, są w historii określane jako incydent szanghajski. Doszło do niego w odpowiedzi na incydent mandżurski z 1931 roku, kiedy to Japonia podporządkowała sobie chińską krainę Mandżurię. Następnie mieszkańcy Szanghaju rozpoczęli bojkot japońskich towarów. Odpowiedzią Japończyków było upozorowanie ataku na mnichów buddyjskich, co stało się pretekstem do wysłania japońskich okrętów w okolice Nankinu, ówczesnej stolicy Chin. Wywołało to zamieszki i starcia zbrojne na terytorium Szanghaju. Ostatecznie 3 marca pod wpływem nacisków wspólnoty międzynarodowej, przede wszystkim Ligi Narodów, doszło do zawieszenia broni, a 5 maja obie strony podpisały porozumienie pokojowe.

Szanghaj

tego dnia urodzili się

tego dnia zmarli

Jan Heweliusz, polski astronom, matematyk

1611

1884

Auguste Piccard, szwajcarski badacz ziemskiej atmosfery i hydrosfery, konstruktor balonu stratosferycznego i batyskafu

1887

Artur Rubinstein, polski pianista pochodzenia żydowskiego

1912

Jackson Pollock, amerykański malarz

1955

Nicolas Sarkozy, francuski polityk, minister, prezydent Republiki Francuskiej

814

Karol Wielki, król Franków, Burgundii i Longobardów, święty, cesarz rzymski

1547

Henryk VIII Tudor, król Anglii

1687

Jan Heweliusz, polski astronom, matematyk

1939

William Butler Yeats, irlandzki poeta, prozaik, laureat Nagrody Nobla

1989

Halina Konopacka, polska lekkoatletka, dyskobolka

29 stycznia

Międzynarodowy Dzień Mobilizacji
przeciwko Wojnie Nuklearnej

*Serce miej otwarte dla wszystkich,
zaufaj niewielu.*

William Szekspir

1595

Odbyła się premiera dramatu *Romeo i Julia* Williama Szekspira.

1616

Holenderski żeglarz Willem Corneliszoon Schouten jako pierwszy opłynął przylądek Horn, najdalej na południe wysunięty punkt Ameryki Południowej.

1803

Na przyjęciu u króla Danii i Norwegii Chrystiana VII po raz pierwszy użyto

porcelanowego serwisu Flora Danica, który dziś jest flagowym wyrobem Królewskiej Fabryki Porcelany w Kopenhadze.

1978

Szwecja jako pierwsze państwo na świecie zakazała sprzedaży sprayów z freonem w składzie, uznając, że uszkadza on powłokę ozonową atmosfery ziemskiej.

2001

Augusto Pinochet, były chilijski

dyktator, został oskarżony o represje wobec swojego narodu i zamknięty w areszcie domowym.

Automobil Karla Benz

1886

Karl Benz opatentowuje pierwszy automobil

Trudno w to uwierzyć, ale gdy Karl Benz zaczynał rewolucję motoryzacyjną, niewiele osób było zainteresowanych jego wynalazkiem. Tymczasem wkrótce miał całkowicie odmienić świat. Nim jednak do tego doszło, ukończył inżynierię mechaniki na Politechnice w Karlsruhe, a następnie rozpoczął prace nad silnikiem spalinowym oraz samobieżnym pojazdem niekolejowym. Efektem jego działań był trójkołowy pojazd z silnikiem spalinowym i elektrycznym zapłonem, który ważył 265 kg, miał 1 KM i rozwijał prędkość 16 km/godz. Po opatentowaniu go Benz został uznany za konstruktora pierwszego na świecie automobilu; w 2011 roku jego patent DRP 37435 trafił na międzynarodową listę UNESCO najwartościowszych dokumentów – „Pamięć Świata”. Mimo to opinia publiczna dość długo nie mogła przekonać się do wynalazku, a opór był tak duży, że Benz postanowił skupić się na skonstruowaniu pojazdu czterokołowego.

tego dnia urodzili się

1499 Katarzyna Luter, niemiecka działaczka reformacji, żona Marcina

1720 Franciszek Bohomolec, polski jezuita, nauczyciel, redaktor, komediopisarz, poeta

1860 Anton Czechow, rosyjski dramaturg i nowelista

1945 Tom Selleck, amerykański aktor, producent i scenarzysta filmowy

1954 Oprah Winfrey, amerykańska prezenterka telewizyjna

1342

Ludwik Burbon, książę Bourbonu, protoplasta dynastii Burbonów

1899

Alfred Sisley, brytyjski malarz

1913

Władysław Betza, polski poeta, publicysta

1963

Robert Frost, amerykański poeta

1978

Stanisław Dygat, polski prozaik, dramaturg, scenarzysta filmowy, felietonista

30 stycznia

Dzień Głupich Powitań
na Poczcie Głosowej

Bez wątpienia byłbym chrześcijaninem, gdyby chrześcijanie byli nimi 24 godziny na dobę.

Mahatma Gandhi

9 p.n.e.

Na Polu Marsowym w Rzymie poświęcony został Ołtarz Pokoju, wzniesiony przez cesarza Oktawiana Augusta na pamiątkę zakończenia wieloletnich wojen domowych.

1649

W Londynie ścięto króla Anglii i Szkocji Karola I Stuarta, uznanego za tyrana, zdrajcę i wroga ludu.

1889

Następca austriackiego tronu, arcyksiążę Rudolf Habsburg, i jego kochanka Maria Vetsera po-

pełnili samobójstwo w zameczku myśliwskim w Mayerlingu.

1912

Powołano do życia Socjaldemokratyczną Partię Robotniczą Rosji (tzw. bolszewicy).

1922

W Hadze rozpoczął działalność pierwszy na świecie sąd o zasięgu powszechnym – Stały Trybunał Sprawiedliwości Międzynarodowej.

1948

Mahatma Gandhi został zastrzelony

w Delhi przez nacjonalistę Nathurama Godse'a.

1965

W Londynie odbył się pogrzeb Winstona Churchilla.

1969

W Londynie Beatlesi zagrali swój ostatni koncert.

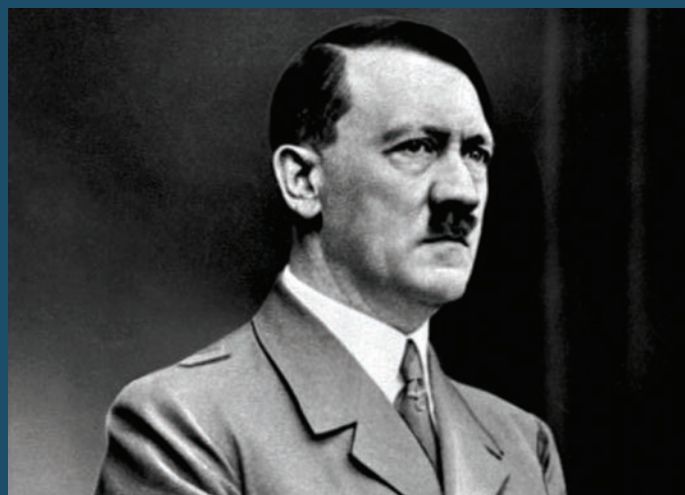
1972

W Irlandii Północnej miała miejsce tzw. krwawa niedziela, podczas której brytyjscy żołnierze zastrzelili czternastu uczestników pokojowej manifestacji.

1933

Adolf Hitler mianowany kanclerzem Niemiec

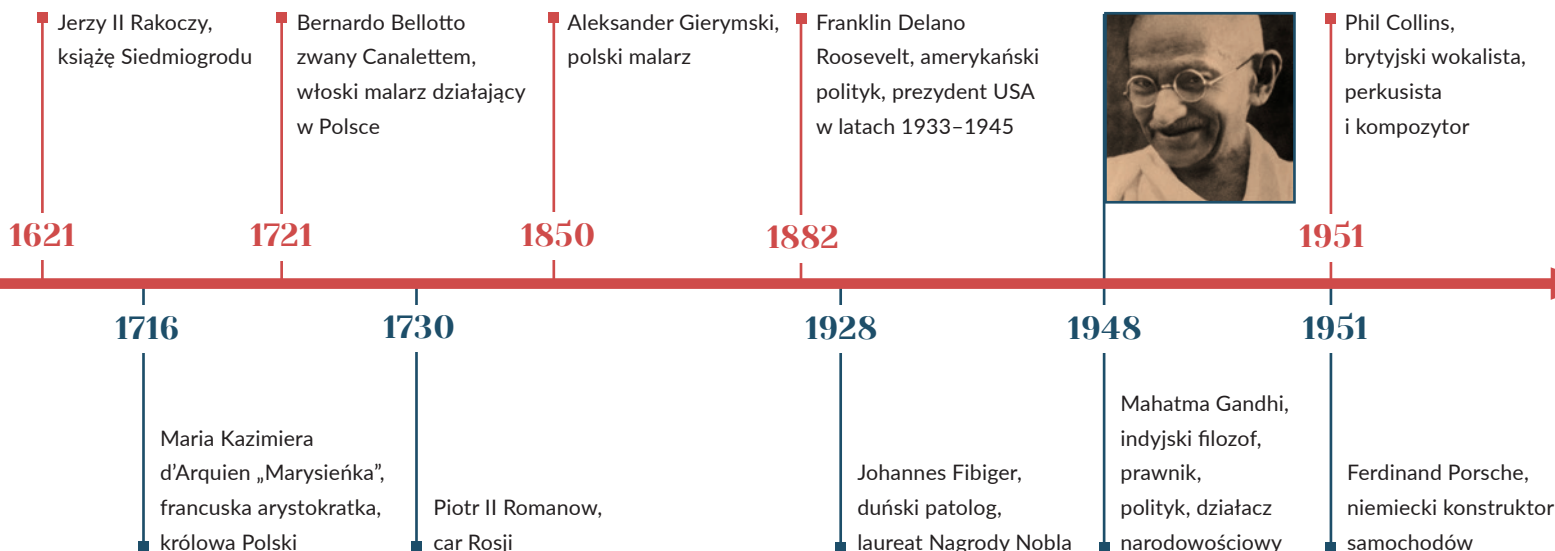
W 1929 roku Adolf Hitler został przewodniczącym NSDAP. Już wtedy używał tytułu wodza (niem. Führer) i sprawował niemal nieograniczoną władzę. W wyborach parlamentarnych w lipcu 1932 roku jego ugrupowanie zdobyło 37% poparcia i stało się największą partią w Reichstagu. 30 stycznia następnego roku prezydent Paul von Hindenburg powierzył Hitlerowi funkcję kanclerza. Niebawem, wykorzystując napiętą sytuację po pożarze Reichstagu, Hitler doprowadził do rozpisania kolejnych wyborów, które odbyły się 5 marca 1933 roku i przyniosły jego partii blisko 44% poparcia. Teraz wystarczyło tylko doprowadzić do zdobycia większości konstytucyjnej i możliwe stało się przegłosowanie tzw. Ustawy o pełnomocnictwach, która wprowadzała stan wyjątkowy i ograniczała swobody obywatelskie, a także przyznawała rządowi prawo do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy, bez żadnej kontroli ze strony parlamentu.

Adolf Hitler

tego dnia urodzili się

tego dnia zmarli

31 stycznia

Dzień Iluzjonisty
Międzynarodowy Dzień Przytulania

*Boże spraw, by nam się chciało,
tak jak nam się nie chce.*

Alan Aleksander Milne

1865

Przyjęcie poprawki do konstytucji o zniesieniu niewolnictwa w Stanach Zjednoczonych

Do końca XVIII stulecia niewolnictwo było szeroko rozpowszechnione, szczególnie w koloniach wielkich imperiów. Jako pierwsza zaczęła się z tego procederu wycofywać Francja, która podczas wielkiej rewolucji w 1789 roku zniósła niewolnictwo na zależnych od siebie terytoriach. W Stanach Zjednoczonych prezydent Abraham Lincoln wydał w 1862 roku Proklamację emancypacji, która znosiła niewolnictwo na obszarze Skonfederowanych Stanów Ameryki, a 31 stycznia 1865 roku Izba Reprezentantów Stanów Zjednoczonych uchwaliła 13. poprawkę do konstytucji, znoszącą zarówno niewolnictwo, jak i pracę przymusową w całym kraju. Nowe prawo weszło w życie 18 grudnia tegoż roku, po tym, jak ratyfikowała je wymagana większość stanów. Później jeszcze dziewięć stanów przyjęło ją symbolicznie; stan Missisipi dokonał tego dopiero pod koniec XX wieku – 16 marca 1995 roku.

1892

Na wzgórzu Holmenkollen w Kristianii (obecnie Oslo) przeprowadzono pierwszy w historii konkurs skoków narciarskich.

1930

Amerykański koncern 3M Company wprowadził do sprzedaży nowy produkt – taśmę klejącą.

1977

W Paryżu oddano do użytku nowoczesny i awangardowy gmach Centre Georges Pompidou, w którym ulokowano m.in. muzeum sztuki współczesnej i główną bibliotekę paryską.

1982

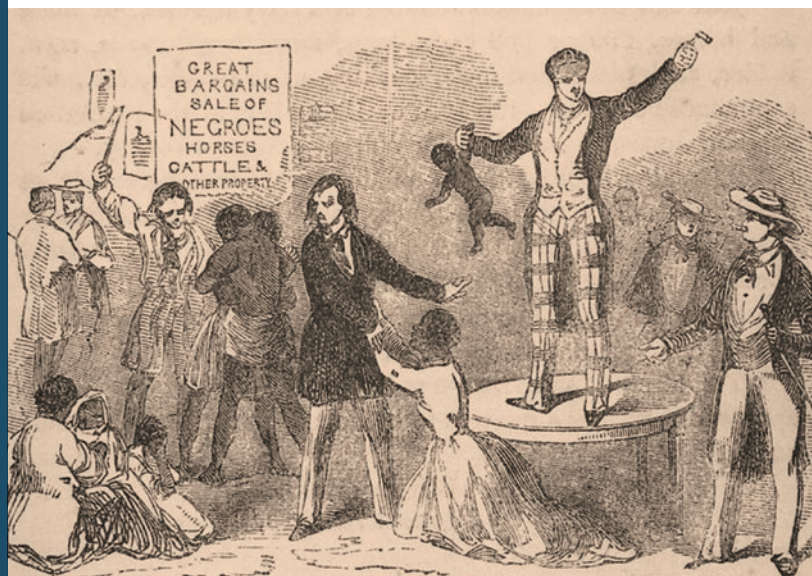
Odbyła się premiera nadawanego

w 50 krajach programu telewizyjnego *Żeby Polska była Polską*, w którym solidaryzowano się z Polakami żyjącymi w stanie wojennym.

2005

Rozpoczął się proces Michaela Jacksona, oskarżonego o molestowanie seksualne.

Plakat z 1853 r. uświadamiający skutki popierania niewolnictwa

Husbands, Wives, and Families sold indiscriminately to different purchasers, are violently separated—probably never to meet again.

tego dnia urodzili się

tego dnia zmarli

1759

François Devienne, francuski kompozytor

1797

Franz Peter Schubert, austriacki kompozytor, przedstawiciel romantyzmu

1801

Piotr Ściegienny, polski duchowny katolicki, działacz niepodległościowy

1865

Henri Desgrange, francuski kolarz szosowy, pomysłodawca i organizator Tour de France

1881

Irving Langmuir, amerykański fizykochemik, laureat Nagrody Nobla

1887

Włodzimierz Krzyżanowski, polski i amerykański generał, polityk, administrator Alaski

1923

Eligiusz Niewiadomski, polski malarz, zabójca prezydenta Gabriela Narutowicza

1933

John Galsworthy, brytyjski pisarz, laureat Nagrody Nobla

1956

A.A. Milne, brytyjski pisarz

1974

Samuel Goldwyn, amerykański producent filmowy pochodzenia polsko-żydowskiego

LUTY

4 lutego

15 lutego

22 lutego

